

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav pomocných věd historických a archivnictví

Bakalářská diplomová práce

2016

Nelly Fojtů

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav pomocných věd historických a archivnictví

Archivnictví

Nelly Fojtů

Samospráva města Kroměříže 1918-1938

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Jiřina Štouračová

2016

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při zpracování této bakalářské práce. Především bych ráda poděkovala své vedoucí práce PhDr. Jiřině Štouračové za odborné vedení, cenné rady a připomínky, a také za čas a trpělivost, kterou mi při psaní této práce věnovala. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala zaměstnancům Státního okresního archivu v Kroměříži za zpřístupnění potřebných archiválií.

Obsah

Úvod	7
1. Stručné informace o Kroměříži	8
1.1 Obecně o Kroměříži	8
1.2 Počet obyvatel	8
1.3 Historický vývoj města Kroměříže do roku 1918	9
2. Vývoj samosprávy v období 1918-1938	12
2.1. Obecní zřízení	13
2.1.1. Obecní zastupitelstvo	13
2.1.2. Obecní rada	13
2.1.3. Starosta obce a náměstek starosty	13
2.1.4. Dozorčí orgány	14
2.1.5. Mimořádné orgány	14
2.2. Volební řád	14
3. Samospráva města Kroměříže v období 1919-1923	18
3.1. Volby v roce 1919	18
3.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva	26
4. Samospráva města Kroměříže v období 1923-1927	31
4.1. Volby v roce 1923	31
4.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva	36
5. Samospráva města Kroměříže v období 1927–1932	40
5.1. Volby v roce 1927	40
5.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva	46
6. Samospráva města Kroměříže v období 1932–1938	51
6.1. Volby v roce 1932	51
6.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva	58
7. Samospráva města Kroměříže v roce 1938	64
8. Josef Jedlička	65
9. Obrazová příloha	66
10. Závěr	69
11. Seznam literatury, pramenů, zdrojů, zkratk a příloh	70
11.1. Seznam pramenů	70
11.2. Seznam literatury	71

11.3. Seznam zdrojů.....	71
11.4. Seznam zkratk	72
11.5. Seznam příloh	72

Úvod

Tématem bakalářské práce je samospráva města Kroměříže 1918-1938. Město Kroměříž jsem si pro svou práci vybrala, jelikož v něm žiji a mám k němu blízký vztah.

Hlavním cílem mé práce je ukázat jak fungovala samospráva tohoto města a poskytnout ucelený přehled všech členů zastupitelstva a městské rady v jednotlivých volebních obdobích. Rovněž bude mou snahou stručně nastínit, o čem zvolení zástupci jednali na zasedáních.

První kapitola se zabývá obecnými informacemi o Kroměříži, počtem obyvatel a historickým vývojem města. Druhá kapitola se zaměřuje na obecný vývoj státní správy v letech 1918-1938. Obsahuje informace o obecním zřízení, charakterizuje orgány činné v obecní samosprávě, obsahuje také informace o volebním řádu. Třetí až sedmá kapitola se věnuje vlastní samosprávě města Kroměříže. Tyto kapitoly jsou rozděleny na dvě části, kdy první část se zabývá výsledky obecních voleb jednotlivých volebních období a druhá část obsahuje vybrané body z jednání obecního zastupitelstva. Osmá kapitola obsahuje medailonek starosty Josefa Jedličky. V deváté kapitole jsou uvedeny dochované volební plakáty.

Hlavním zdrojem při psaní této práce jsou archivní materiály ze Státního okresního archivu Kroměříž, fond Archiv města Kroměříže, literatury týkající se města Kroměříže a literatury zabývající se obecním fungováním obecní samosprávy. Avšak ne všechny potřebné informace se mi během shromažďování podkladů povedlo dohledat, neboť nejsou v archivních materiálech dochované. V takovém případě bude skutečnost, že se informaci nepodařilo dohledat uvedena v příslušné poznámce pod čarou.

1. Stručné informace o Kroměříži

1.1 Obecně o Kroměříži

Město Kroměříž je podle počtu obyvatel druhým největším městem Zlínského kraje. Nachází se v nadmořské výšce 201 metrů nad mořem v široké údolní nivě řeky Moravy. Okres Kroměříž leží v jeho západní části a sousedí na severu s Olomouckým krajem a na jihozápadě s krajem Jihomoravským. Převážnou většinu tohoto okresu představuje úrodná rovina Hané, která místy přechází v pahorkatinu. Na severu okres lemují kopce Hostýnských vrchů, na jihu Chřibů.¹ K významným památkám patří barokní Arcibiskupský zámek s významnou obrazárnou, který byl spolu s Květnou a Podzámeckou zahradou v roce 1998 zapsán na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.

Rozloha katastrálního území obce Kroměříž je v současnosti 5097,52 hektarů a město samotné je vystavěno na 1775 hektarech. Ostatní plochy tvoří předměstské části, které dříve bývaly samostatnými zemědělskými vesnicemi. Těmito částmi jsou: Hradisko, Postoupky, Miňůvky, Bílany, Vážany, Kotojedy, Těšnovice, Trávník, Drahlov a Zlámanka.²

1.2 Počet obyvatel

Město Kroměříž mělo k 31. 12. 2013 celkem 28 921 obyvatel.³

Rok	Počet obyvatel
1869	9918
1880	11 816
1890	12 480

¹ Zajímavosti o kraji | ČSÚ ve Zlíně. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/krajina_zl#.VyJNbp5_IPc.link

² Vše o území. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__588296#w=

³ Demografie - Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky* [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: <http://www.mesto-kromeriz.cz/fakta-o-meste/demografie-mapy-a-statistiky/demografie/>

1900	13 935
1910	16 528
1921	17 175
1930	18 546
1950	19 644
1961	19 727
1970	21 322
1980	24 485
1991	25 542
2001	25 826
2011	25 472

1.3 Historický vývoj města Kroměříže do roku 1918

Jméno města znělo původně podle svědectví starých listin i analogie jazyka Kroměžír. Později se koncové r změkčilo a přesmyknutím vzniká nynější podoba jména, která se takto čte již od 15. stol.⁴

Historie města Kroměříž sahá až do staroslovenského období, kdy vznikla při brodu přes řeku Moravu na jedné z tras důležité obchodní a kulturní pravěké komunikace, tzv. Jantarové stezky, která se poblíž dnešní Kroměříže křížila s další komunikací přicházející od Salcburku a Lince. První písemná zmínka o Kroměříži se objevuje na listině z roku 1110, kdy ji spolu s několika vesnicemi od olomouckého knížete Oty II. Černého zakoupil olomoucký biskup Jan II.⁵ Tehdy byla trhovou vsí patřící k zeměpanským majetkům patřících údělným knížatům olomouckým, měla krčmu a mýto na mostě přes řeku Moravu. Tím se stala majetkem olomouckých biskupů, kteří měli zásadní vliv na další dějiny Kroměříže až do poloviny 19. století.⁶

Držení vsi potvrdil roku 1207 biskupu Robertovi český král Přemysl Otakar I. a zároveň udělil Kroměříži právo trhu. K významným změnám došlo za působení

⁴ Peřinka, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. Díl I., Obsahující dobu po rok 1620 / dle původních pramenů vypravuje Frant. Václ. Peřinka.* Kroměříž: Obecní rada, 1913, s. 3

⁵ *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* (= CDB) I. Ed. G. Friedrich. Pragae 1904–1907, s. 196, č. 218.

⁶ Peřinka, F. V.: *Dějiny*, s. 7

olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburka. Ten dal na místě původního románského dvorce vybudovat raně gotický hrad jako reprezentační sídlo a středisko manské organizace olomouckého biskupství. Také zahájil vybudování městských hradeb, stavbu kostela sv. Mořice, u kterého zřídil kolegiální kapitolu a také zavedl manský správní systém.⁷

V listině vydané dne 19. června 1290 povýšil olomoucký biskup Dětfich Kroměříž na město, stanovil svobody a práva města, město se začalo řídit právem brněnským.⁸ Městu byl udělen každoroční trh, trvající dvanáct dnů a jednodenní trhy každou středu a sobotu. Listina také obsahuje seznam biskupských vsí, které majetkově náležely k městu.⁹

Na přelomu 15. a 16. století zahájil biskup Stanislav I. Thurzo přestavbu gotického hradu na reprezentativní goticko-renesanční biskupskou rezidenci s vnitřním dvorem a dodnes stojící hranolovitou věží v místech dnešního zámku.

Kardinál František z Ditrichštejna zřídil nedaleko zámku mincovnu, v letech 1608-1636 zde nechal razit sedmnáct druhů zlatých a stříbrných mincí a šest druhů medailí. Všechny ražby byly v průběhu staletí shromažďovány a dnes jsou k vidění v expozici kroměřížského zámku. Po vatikánské sbírce se jedná o druhou největší sbírku na světě.

Důležitým mezníkem, který ovlivnil vývoj a fungování města, byl vpád švédských vojsk v roce 1643, kdy bylo město dobyto Švédy a Valachy pod vedením švédského generála Torstensonova. Byl vypálen zámek i městská radnice, ve které byl uložen bohatý městský archiv, podařilo se zachránit jen zlomek archiválií. Z 244 domů zůstalo ve městě obydlených pouhých 69, obyvatelé, kteří tyto válečné útrapy přežili, byli brzy zasáhnuti morovou epidemií, zkázu města dovršil požár v roce 1656.¹⁰

Opětovný rozmach města začal až ve druhé polovině 17. století za biskupa Karla Lichtensteina-Castelkorna (1664-1695), kterému Kroměříž vděčí za svůj dnešní vzhled. Na místě poškozeného zámku zřídil stavební úřad, který se zabýval nejen jeho opravou, ale také opravou biskupských statků v celé diecézi a opravou městských domů. Svůj vzhled změnila městská radnice (1668), farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, kostel sv. Jana Křtitele nebo také kostel sv. Mořice (1679). Karel z Lichtensteinu-Castelkorna dal také vybudovat

---

⁷ Peřinka, F. V.: *Dějiny*, s. 19

⁸ *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae* (= CDM) IV. Ed. A. Boczek. Olomucii 1845, s. 367–369, č. 291; též *Katalog listin a listů k VII. dílu Českého diplomatáře*. D. Havel. Matice moravská Brno 2011, s. 190–192, pořadové č. 483.

⁹ Jde o: Bílany, Horní Moštěnice, Jarohněvice, Koválovice u Kojetína, Lešice (dnes zaniklé), Lověsice, Lutopecny, Říkovice, Skaštice, Šelešovice, Štěchovice, Újezd, Vážany a Zlobice.

¹⁰ Peřinka, F. V.: *Dějiny města Kroměříže. Díl druhý, Část I. a II., (Dějiny let 1619-1695 / dle původních pramenů vypravuje František Václav Peřinka*. Kroměříž: Nákladem kroměřížského národního výboru a osvětového sboru, s. 859–860.

městskou kanalizaci, v zámku založil obrazárnu, pod zámek založil krásný francouzský park, který byl později v 19. století proměněn na anglický park, zavedl do města vodovod, založil piaristické gymnázium a také francouzský park s rotundou, nynější Květnou zahradu.¹¹ V roce 1742 bylo město obsazeno pruským vojskem a v roce 1752 vypuknul požár, který zničil značnou část města i zámku se všemi sbírkami, zachráněn byl jen archiv a knihovna.

Další významnou událostí v dějinách města Kroměříže byl revoluční rok 1848, kdy se 22. listopadu v arcibiskupském zámku uskutečnilo zasedání ústavodárného říšského sněmu, který sem byl přesunut z Vídně. Na sněmu se sešlo 383 zástupců všech zemí rakouské monarchie. Zúčastnila se ho řada významných osobností-z těch českých např. František Palacký, Karel Havlíček Borovský, Josef Kajetán Tyl, František Rieger a další. Kroměříž se stala na čas hlavním městem rakouské říše. Poté, co sněm ve Vídni zrušil poddanství, bylo nyní jeho hlavním programem vytvoření nové ústavy, která by specifikovala zejména vztah Říšského sněmu a panovníka. Po potlačení povstání ve Vídni Alfredem Windischgrätzem již neměl sněm téměř žádnou skutečnou moc. Nově vzniklá vláda pod vedením knížete Felixe Schwarzenberga sice slíbila vládnout konstitučně, nehodlala však přijmout ústavu Říšského sněmu, nýbrž bez vědomí parlamentu vypracovala svou vlastní. Pokrokové návrhy sněmu byly císařem Františkem Josefem I. a jeho poradci přijímány jako utopie a proto byl sněm 7. března 1849 vojskem rozehánán a císař vydal oktrojovanou březnovou ústavu. Ta platila pro celou monarchii, vytvořila jednotný celní systém, zaručovala národní rovnoprávnost, občanskou rovnost a suverenitu panovníka. Zároveň zakotvovala instituci dvoukomorového říšského sněmu. Jednalo se však jen o taktický manévr, neboť 31. prosince 1851 byla ústava Silvestrovskými patenty zrušena.¹²

Po rozpuštění sněmu nastalo období rozmachu kulturního života ve městě. Bylo zakládáno mnoho českých spolků: Pěvecký spolek Moravan, Tělovýchovná jednota Sokol, Muzejní a knihovní jednota a jiné. Bylo to též období bohatého hospodářského růstu. Do města byla přivedena železnice, která spojila Kroměříž s Vídní. Dále došlo k rozvoji průmyslové výroby, zejména potravinářské, byl zde založen První moravský akciový cukrovar a sladovna Schindler & Stein.

Trvalo skoro čtyřicet let, než v Kroměříži zvolili prvního českého starostu. Tím byl roku 1887 zvolen Vojtěch Kulp, česká radnice v Kroměříži byla jednou z prvních na Moravě vůbec.¹³

---

¹¹ Perůtka, Marek a Ondřej Jakubec: *Kroměříž: historické město*. Kroměříž: Město Kroměříž, 2012, s. 149-154.

¹² Urban, Otto: *Kroměřížský sněm: 1848-1849*. Vyd. 2. rozš. Praha: Argo, 1998, 109 s.

¹³ Fišer, Zdeněk – Kroupa, Jiří: *Kroměříž Průvodce městem*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska a vlastivědná společnost, 1991. 113 s.

Po první světové válce pokračoval rozvoj kulturního života ve městě. Rozvíjel se také průmysl, v roce 1926 byl otevřen Magneton, největší továrna v Kroměříži vyrábějící elektromagnetické zapalovače pro automobily a v roce 1927 pak vzniká městská cihelna. Kroměříž byla pro svůj počet škol od mateřských po různé odborné školy známa jako centrum vzdělanosti.

2. Vývoj samosprávy v období 1918-1938

Po skončení války a vzniku samostatného Československa v roce 1918 bylo nutné vytvořit nový správní řád. První právní norma, kterou Národní výbor 28. října 1918 přijal, byl tzv. recepční zákon, později zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého. Jednalo se v podstatě o převzetí rakousko-uherského právního řádu s tím, že tento recepční zákon stanovil, že se i nadále občané Československa budou řídit zemskými a říšskými zákony, avšak jen do doby, než dojde k vydání vlastního právního řádu. Na území Československé republiky tedy platily dva právní řády, rakouský pro české země a uherský pro Slovensko a Podkarpatskou Rus.¹⁴

V obecní samosprávě se udržovala zásada, že do obecních záležitostí mohou mluvit pouze ti, kteří se finančně podíleli na udržování obecního hospodářství, volba do obecních orgánů probíhala podle majetku. Bylo tedy nutné vyřešit otázku volebních řádů co nejdříve. To se podařilo již koncem ledna a začátkem února 1919, kdy byl zákonem č. 75/1919 Sb. dán nový řád volbám v obcích a zákonem č. 76/1919 Sb. novela k obecním zřízením. Tento volební řád přinášel značnou demokratizaci. Nové volby se vyznačovaly především všeobecným, rovným, tajným a přímým hlasovacím právem.¹⁵

---

¹⁴ Hledíková, Zdeňka, Jan Janák a Jan Dobeš: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 331.

¹⁵ Tamtéž, s. 376.

2.1. Obecní zřízení

2.1.1. Obecní zastupitelstvo

Obecní zastupitelstvo nahrazovalo dřívější obecní výbor. Zastupitelstvo obce bylo voleno všemi oprávněnými voliči obce a skládalo se z devíti až šedesáti členů podle počtu obyvatel. Minimální počet devět členů zastupitelstva, byl stanoven také proto, aby mohl být zřízen tříčlenný obecní trestní senát, skládající se ze starosty a dvou radních. V roce 1933 bylo funkční období zastupitelstva prodlouženo ze čtyř na šest let. Zastupitelstvo mělo zasedat nejméně jednou za dva měsíce, zasedání byla veřejná. Obecní zastupitelstvo jednalo v záležitostech samotného obecního zřízení, například schvalování obecního rozpočtu, nebo jednání ve zvláštních zákonech.¹⁶

2.1.2. Obecní rada

Obecní rada nahradila dřívější obecní představenstvo. Obecní radu volilo ze svého středu zastupitelstvo obce. Skládala se ze starosty, jeho náměstka, případně náměstků a ze členů rady, tj. radních. Počet všech členů rady tvořil dohromady jednu třetinu členů obecního zastupitelstva, z toho důvodu byl nejnižší počet členů zastupitelstva stanoven na devět. Obecní rada byla primárním orgánem obce, její zasedání byla neveřejná a měla se konat jednou týdně.¹⁷

2.1.3. Starosta obce a náměstek starosty

Starostu obce opět volilo ze svého středu zastupitelstvo, stejně tak i jeho náměstka. V obcích, kde bylo obecní zastupitelstvo alespoň 24 členné, se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být státem potvrzena, zákon č.122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích

---

¹⁶ Hledíková, Z.; Janák, J.; Dobeš, J.: *Dějiny*, s. 377.

¹⁷ Tamtéž.

však stanovoval, že volbu starosty musí nadále schvalovat státní úřady. Starosta svolával a vedl schůze rady a obecního zastupitelstva, zastupoval obec navenek aj.¹⁸

2.1.4. Dozorčí orgány

Právním obce bylo zřídit si poradní a přípravné orgány ve formě komisí. Obecní finanční komise byla v každé obci zřizována povinně, pokud ovšem zemský výbor neudělil výjimku. Povinnou komisí byla rovněž letopisecká komise.¹⁹

Polovinu členů finanční komise volilo obecní zastupitelstvo a druhou polovinu jmenoval dohlédací, okresní nebo zemský úřad. Aby byla zaručena objektivnost rozhodování, měla se komise skládat alespoň polovicí z nečlenů obecního zastupitelstva. Komise měla právo kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy s odkládacím účinkem.²⁰

2.1.5. Mimořádné orgány

K tzv. mimořádným orgánům obce náležel vládní komisař nebo správní komise. Jestliže zemský úřad rozpustil obecní zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu, aby ustanovil pro obec přechodný orgán, a to buď monokratický (vládního komisaře), nebo kolegiální (správní komisi). Až do dosazení nového zastupitelstva obce byla správa obecních věcí vedena mimořádným orgánem. Pravomoc přechodného orgánu byla omezena na běžné záležitosti, kromě toho směl provést jen tak neodkladné akty, jejichž odsunutím by vzešla obci podstatná škoda.²¹

2.2. Volební řád

Nový volební řád obcí republiky Československé byl dán 31. 1. 1919 zákonem č.75/1919 Sb. Jak již bylo zmíněno, tento volební řád přinášel značnou demokratizaci a to

---

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Hledíková, Z.; Janák, J.; Dobeš, J.: *Dějiny*, s. 378

²⁰ Hácha, Emil a kol.: *Slovník veřejného práva československého*. Sv. IV. S-T. Brno 1938. s. 9

²¹ Hledíková, Z.; Janák, J.; Dobeš, J.: *Dějiny*, s. 378.

díky tomu, že přinesl všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem, bez rozdílu pohlaví. To zvedlo podíl obyvatelstva na volbách z jedné desetiny na 50–60 % obyvatel Československé republiky.²²

Volič však musel mít v obci alespoň tři měsíce trvalé bydliště a dosáhnout věku 21 let, pokud však nebyl výslovně z práva volit vyloučen, podrobnosti stanovil §3. Právo být voleni měli ti, kteří dosáhli věku 27 let a bydleli v obci alespoň jeden rok. Kdo může být zvolen do obecního zastupitelstva a obecních komisí, blíže stanovil §4. Volební právo právnických osob zaniklo. Byl také odstraněn většinový systém, volilo se na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období bylo čtyřleté, v roce 1933 bylo prodlouženo na šest let.²³

Podle §5 se členy obecního zastupitelstva a obecních komisí nemohou stát:

- obecní zaměstnanci
- úředníci všech správních úřadů s přímou mocí dohlédací
- ten, kdo nezaplatil veřejné obecní dávky déle než rok splatné

Podle §6 společně nemohou být členy obecní rady nebo obecní komise:

- manželé
- rodiče a děti, vlastní i nevlastní
- tchán nebo tchýně se zetěm nebo snachou
- sourozenci
- manžel se sourozencem druhého manžela

Pokud jsou zvoleny osoby ve výše uvedeném příbuzenském vztahu, jeden z nich se musí dobrovolně vzdát mandátu do tří dnů. Když se tak nestane, pozbývá členství ten mladší a v případě, že jsou stejně staří, rozhoduje los.

V §7 je stanoveno, že volby je povinen se zúčastnit každý volič s výjimkou:

- lékařů
- osob starších 70 let

---

²² Joachim, Václav: *Řád volení v obcích s prováděcím nařízením a Novela k obecním zřízením*. Praha: Bursík & Kohout: Fr. Řivnác, 1919, s. 12.

²³ Hledíková, Z.; Janák, J.; Dobeš, J.: *Dějiny*, s. 376.

- osob, které se nemohou dostavit pro nemoc nebo tělesnou vadu
- osob, které se nemohou dostavit včas kvůli povinnostem svého úřadu nebo povolání
- osob, které jsou v den volby vzdáleny nejméně 25 km od místa volby
- osob, které jsou zdrženy přerušáním dopravy nebo jinými nepřekonatelnými okolnostmi

V §8 zákon upravuje i povinnost volbu přijmout. Osvobození od této povinnosti jsou:

- ženy
- osoby starší 60 let
- osoby, které byly členy obecního zastupitelstva nebo komise po celá dvě poslední období
- osoby vážně nemocné
- vojáci z povolání
- osoby, které kvůli svému zaměstnání nemohly daný úřad náležitě vykonávat nebo kvůli němu pobývaly často mimo obec
- zvolení členové zákonodárných, veřejnoprávních správních a poradních sborů.²⁴

Počet členů do obecního zastupitelstva v závislosti na počtu obyvatel upravoval §9.

Počet obyvatel	Počet členů obecního zastupitelstva
Do 200	9
Do 500	12
Do 1000	15
Do 1500	18
Do 2000	24
Do 5000	30
Do 20 000	36
Do 50 000	42
Do 100 000	48
Přes 100 000	60 ²⁵

Počet členů obecní rady byl stanoven na jednu třetinu počtu všech členů obecního zastupitelstva. Počet komisí a jejich členů si stanovovalo samo obecní zastupitelstvo s tím, že

²⁴ Joachim, V.: *Řád*, s. 2-26.

²⁵ Tamtéž s. 26- 27

počet členů komisí nesmí být větší než polovina všech členů zastupitelstva. Obecní zastupitelstvo bylo pro první volbu voleno na dobu tří let a později na dobu čtyř let.

Důležitou součástí voleb byly voličské seznamy. Zákon v §12 upravoval místní komise, které měly za úkol tyto voličské seznamy sestavit. Komise se skládala ze starosty nebo jím jmenovaného zástupce a ze čtyř až šesti přisedících. Přisedící a jejich náhradníky jmenoval dohlédací úřad. Dohlédací úřad dohlížel, aby byly v komisi rovnoměrně zastoupeny všechny strany. Aby byla komise usnášení schopná, musela být přítomna alespoň polovina členů a rozhodovala nadpoloviční většina hlasů. Při rovnosti hlasů rozhodoval předsedající, který obyčejně nehlasoval. Podle zákona § 13 obce do 5000 obyvatel tvořila jediný volební obvod s jedním voličským seznamem. Ten byl sestaven podle abecedního pořadí ulic a náměstí, následně podle popisných čísel domů a v domě opět podle abecedního pořadí jednotlivých voličů. Pokud měla obec více než 5000 obyvatel, byla rozdělena dohlédacím úřadem na několik volebních obvodů. V každém z nich se pak sepsal zvláštní voličský seznam sestavený podle abecedního pořadí ulic a náměstí a následně v těch opět podle popisných čísel domů a v domech podle abecedního pořadí voličů. Vyhotovené voličské seznamy byly po dobu 14 dnů vyloženy k veřejnému nahlédnutí, v této lhůtě bylo možné podat písemné námítky na obecní úřad. Námitku mohl podat pouze ten, kdo byl v seznamu uvedený nebo ten, kdo se o uvedení na seznam ucházel.²⁶

Novela k obecním zřízením

Zákonem č. 76/1919 Sb. ze dne 7. února 1919 se mění a doplňují některá dosavadní obecní zřízení a městská statuta v Československé republice. Novela stanovila nové názvy pro původní obecní představenstvo – nově obecní (městskou) radu a pro obecní výbor – nově obecní (městské) zastupitelstvo.

Podle §4 této novely bylo stanoveno, že schůze obecního zastupitelstva se konají nejméně jednou za dva měsíce. Dále je v §7 této novely stanoveno, že obecní rada se za předsedání starosty usnává o všech věcech, které nejsou výslovně vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Podle následujícího §8 se jednou týdně konají schůze obecní rady, které jsou neveřejné. Schůze komisí jsou také neveřejné a konají se podle potřeby.

Podle §14 musí být ve všech obcích zřízeny zvláštní finanční komise. Do této komise volí obecní zastupitelstvo polovinu jejich členů a druhou polovinu volí dohlédací úřad. Také

---

²⁶ Joachim, V.: *Řád*, s. 37-39.

je stanoveno, že alespoň polovina z těchto členů nesmí být členy obecního zastupitelstva a musí mezi sebou mít odborníky.²⁷

3. Samospráva města Kroměříže v období 1919-1923

Jak již bylo uvedeno, počet členů obecního zastupitelstva závisel na počtu obyvatel. Město Kroměříž mělo méně než 20 000 obyvatel, počet členů obecního zastupitelstva byl tedy 36. Obecní rada tvořila jednu třetinu členů obecního zastupitelstva, v tomto případě měla obecní rada 12 členů.

3.1. Volby v roce 1919

Moravské místodržitelství jmenovalo členy a náhradníky ústřední volební komise pro volbu do obecního zastupitelstva.

Členové ústřední komise	
Jméno a příjmení	Povolání
Stržínek Antonín	profesor reálky
Dr. Galušek Josef	advokát
Hejtný Josef	úředník
Dr. Štulík Arnošt	praporčík
Příkryl Jan	obuvník
Löwenthal Ludvík	tovární úředník
Minář Antonín	hodinář a zlatník
Náhradníci	
Kozánek Jan	advokát
Šebela Alois	vikář
Olšina Vladimír	učitel
Svoboda Rudolf	profesor
Málek Václav	ošetřovatel
Dr. Knopfmacher Pavel	²⁸
Ordelt Rudolf	majitel továrny

²⁷ Joachim, V.: *Řád*, s. 91-102.

²⁸ Nebylo dohledáno.

Členové volební komise I.	
Jméno a příjmení	Povolání
Hanák Ferdinand	úředník
Roska Julián	správce
Dvořák Metoděj	skladník
Pechtor Čeněk	typograf
Rafaj Jan	mlynář
Eisinger Julius	obchodník
Fryštácký Ferdinand	restauratér
Náhradníci	
Havlíček Jan	profesor
Orteli Petr	perníkář
Vacl Vladimír	obuvník
Pokorný Jaroslav	úředník
Pekárek Karel	knihař
Šťastná Cecilie	obchodnice
Kubín František	rukavičkář

Členové volební komise II.	
Jméno a příjmení	Povolání
Galuška Alois	berní správce
Štancl Jiří	stolař
Hefka Alois	zahradník
Broušek Alois	úředník
Řepka František	ošetřovatel
Žáka František	stolařský mistr
Náhradníci	
Dr. Pavlák Vladimír	bakteriolog
Žák Metoděj	obchodní příručí
Novosad Josef	obuvník
Grossman Ludvík	holič
Vojtek Vincenc	poštovní podúředník
Nesvadba František	zámečnický mistr

Členové volební komise III.	
Jméno a příjmení	Povolání
Galle František	profesor
Příbyl Klement	poštovní podúředník
Horák Mojmír	advokát
Dvořák Vojtěch	redaktor
Šabršula Tomáš	obuvník
Freund Zigmund	řezník
Machaň Jan	zednický mistr
Náhradníci	
Stypa Josef	profesor
Klupal Josef	soukromník
Horák Metoděj	učitel
Kučera Josef	šikovatel
Slovák Karel	topič
Fuchs Jindřich	obchodník
Martínek František	košař

Členové volební komise IV.	
Jméno a příjmení	Povolání
Horák Zdeněk	inženýr
Řičánek Ludvík	okresní četnický strážmistr
Sommer Emil	advokát
Vojtek Josef	úředník
Štáhel Martin	zřízenec léčebného ústavu
Hoffmann Zikmund	rolník
Brokeš Emanuel	malířský mistr
Náhradníci	
Šmíd Rudolf	zemský revident
Dr. Štancl Augustin	profesor
Vorálek Vojtěch	učitel
Krejčí František	²⁹
Skopal Julius	zřízenec léčebného ústavu

²⁹ Nebylo dohledáno.

Grünbaun Gerson	obchodník
Novák Bartoloměj	obchodník

Členové volební komise V.	
Jméno a příjmení	Povolání
Matoušek Jan	profesor reálky
Srovnálek Jan	účetní
Stoklásek Stanislav	rolník
Šich Josef	úředník
Kutňák Jindřich	dělník
Eger Artur	obchodník
Klimešová Ludmila	obchodnice
Náhradníci	
Slavingrová Blažena	učitelka
Řehánek Jan	rolník
Mádr Mořic	syn rolnice
Pakr Eduard	hostinský
Gabala Emil	obuvník
Löwethal Viktor	účetní
Gern Karel	elektrotechnik

Členové volební komise VI.	
Jméno a příjmení	Povolání
Lorenz Ignác	továrník
Koutňák Jan	rolník
Talaša Vojtěch	syn rolnice
Hluštík Jaroslav	obchodní příručí
Fiala Jan	mlynář
Fischer Josef	soukromník
Holub Jan	obchodník
Náhradníci	
Procházka Jan	technický pomocný úředník
Rataj Hynek	solicitátor
Okřesek Jan	domkař
Ratiborský Antonín	železniční zřízenec

Nohal Jan	zámečnick
Götzlinger Hugo	úředník
Hlobilová Františka	choť malíře ³⁰

Dne 15. června 1919 od 8. hodiny ranní se konala volba 36 členů obecního zastupitelstva. Na výběr byli kandidáti z osmi kandidátních listin.

Výsledky voleb 1919		
Název volební strany	Počet platných hlasů	Počet získaných mandátů
Československá sociálně demokratická strana dělnická	2133	11
Československá strana lidová	1702	9
Československá národní demokracie	1255	7
Československá strana socialistická	1130	5
Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská	564	3
Národní Židé	225	1
Malorolníci	166	0
Němečtí voličové	155	0
Celkem	7331	36³¹

Členové obecního zastupitelstva		
Jméno a příjmení	Zaměstnání	Príslušnost ke straně
Jan Hošt	účetní nemocniční pokladny	Československá sociálně demokratická strana dělnická
Tomáš Pokorný	správce nemocniční pokladn	
Bedřich Zelinka	stolař	
Jan Jelínek	kontrolor nemocniční pokladny	
Vlasta Bürgerová	choť profesora	
Matěj Klusal	zřízenec léčebného ústavu	
Josef Kratochvíl	malorolník	

³⁰ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1919, karton č. 644.

³¹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1919, karton č. 644.

Teodor Rak	hospodářský adjunkt cukrovaru		
Josef Krejčíř	vrchní průvodčí vlaku		
Marie Horáková	šička		
Jenofeva Gařařiková	maloroľnice		
Dr. Metoděj Barták	starosta, advokát	Československá strana lidová	
Jan Kutňák	rolník		
P. Ladislav Janča	vikář		
Ferdinand Vlk	obchodník		
Leopold Kozák	rolník		
Marcelin Válek	úředník		
Jan Paška	hřebenář		
Metoděj Malý	rolník		
Vincenc Kempe	strojník		Československá národní demokracie
Cyril Gardavský	učitel		
Josef Jedlička	školní inspektor		
Josef Zelený	lékárník		
František Vrtílek	holič		
Emilie Lorencová			
Hermína Vojtková	učitelka		
Jan Doležal	učitel hospodářské školy	Československá strana socialistická	
Dr. Jan Štros	lékař		
Josef Třasoň	soukromý úředník		
Alois Hrabánek	učitel		
Josef Ungr	železniční zřízenec		
Leopold Slováček	cestmistr	Československá živnostensko- obchodnická strana středostavovská	
Jan Čermák	obchodník		
Jan Krajča	zednický mistr		
Antonín Svoboda	obchodník	Národní Židé	
Karl Stein	obchodník ³²		

Proti této volbě mohli voliči po dobu 8 dnů od 16. června 1919 podávat písemné námítky u městského úřadu v Kroměříži. Žádné námítky nebyly podány, a tak dohlédací úřad svolal první schůzi obecního zastupitelstva spojenou s volbou starosty na sobotu 5. července.

³² SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1919, karton č. 644.

Člen národnědemokratické strany Josef Jedlička obdržel ve volbě 24 hlasů z 25 možných, jeden hlasovací lístek byl prázdný.

Zbylí radní byli voleni až na další schůzi takřka o dva měsíce později, 31. srpna. Na post prvního náměstka byl z 26 odevzdaných hlasů 20 hlasy zvolen člen sociálnědemokratické strany Jan Hošť, 5 hlasů obdržel člen živnostenské strany Jan Čermák, jeden hlasovací lístek byl prázdný. Zbylé posty byly obsazovány nezávisle na ostatních zastupitelích jen na základě interního hlasování v jednotlivých stranách. Československá strana lidová zvolila na post druhého náměstka starosty 7 hlasy Ladislava Janču, jeden hlasovací lístek byl opět odevzdán prázdný. Jako radní zvolili Jana Kutňáka a Ferdinanda Vlka. Československá sociálně demokratická strana dělnická zvolila Tomáše Pokorného a Vlastu Bürgerovou, strana Československá národní demokracie zvolila Cyrila Gardavského, Československá strana socialistická: zvolila Jana Štrose a Josefa Třasoň a poslední post v městské radě obsadil neúspěšný adept na post prvního náměstka starosty Jan Čermák, člen Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské.

Volba starosty, náměstků a radních	
Post	Jméno a příjmení
Starosta	Josef Jedlička
První náměstek	Jan Hošť
Druhý náměstek	P. Ladislav Janča
Radní	Tomáš Pokorný
Radní	Vlasta Bürgerová
Radní	Jan Kutňák
Radní	Ferdinand Vlk
Radní	Cyril Gardavský
Radní	Dr. Jan Štros
Radní	Josef Třasoň
Radní	Jan Jelínek
Radní	Jan Čermák ³³

³³ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1136 Protokoly obecního zastupitelstva 1919

Obecní komise

Finanční komise: Jan Hošt (účetní nemocniční pokladny), Vlasta Bürgerová (choť profesora), Teodor Rak (hospodářský adjunkt cukrovaru), František Bechník (stolař), Antonín Žižlavský (obuvník), Štěpán Šiška (obuvník), Dr. Metoděj Barták (advokát), Marcelín Válek (úředník), Jan Slaměník (stavitel), Karel Drápalík (hostinský), P. Alois Šebela (vikář), Dr. Ludvík Kubala (advokát), Gustav Lorenc (správce cukrovaru), Josef Zelený (lékárník), Leopold Slováček (cestmistr), Alois Beňa (profesor), Josef Conka (tesařský mistr), Karel Stein (obchodník)

Aprovisační komise: Jan Jelínek, Bedřich Zelinka, Vítězslav Kohút, Jan Paška, Jan Němec, Marie Straníková, Emilie Lorencová, František Vrtílek, Berta Lipová, Josef Ungr, Marie Beranová, Václav Pícha, Antonín Svoboda, Hynek Michálek, Matylda Kochová

Školská komise: Jan Jelínek, Václav Reil, Marek Válek, Fadrus Karel, Jan Doležal, Hermína Vojtková, Alois Hrabánek, Emil Vraník, Jan Čermák, Vilém Povondra, Karel Stein

Stavební, dlažební a regulační komise: Matěj Klusal, Jan Jelínek, Jan Krajča, Jan Janota, Leopold Slováček, Rudolf Hagen, František Nesvadba, Ladislav Mesenský, Vincenc Kempe, Jaroslav Slaměník

Hřbitovní komise: Teodor Rak, Marie Štahelová, Josef Ungr, Cyril Gardavský, Jan Krajča, Vincenc Kempe, František Vrtílek, Petr Řičánek, Jan Neuman

Silniční komise: Jenováfa Gařaříková, Antonín Foltýn, Ladislav Mesenský, Jan Nábělek, Josef Krčma, Vladimír Lorenc, Leopold Slováček, Jan Navrátil, Jan Krajča

Bytová komise: Josef Ungr, Josef Mlýnek, Tomáš Pokorný, Jan Sláma, František Kvasnička, Alios Zimák, Matoušek Jan, Leopold Kozák, Marie Horáková

Odvodní komise: Alois Hrabánek, Teodor Rak, Antonín Mlčák, Vincenc Kempe

Dopravní komise: Vilém Povondra, Gustav Lorenc, František Kvasnička, Ladislav Marek, Otakar Švehla, Richard Holaník, Josef Třasoň, Josef Fiala, Rudolf Ordelt, Josef Krejčíř³⁴

Další komise a její členy nelze ze zápisů přečíst.

3.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva

12. března 1919

Na programu tohoto zasedání byla zpráva revizora obecních účtů za rok 1918 a také projednání rozpočtu na rok 1919. Dále byl přijat návrh na konkursní prodej již nefungující cihelny, která je v majetku města. Policie ve městě má 22 mužů, tento počet je však pro vykonávání policejní služby nedostačující, a tak vypomáhá i vojsko. Z tohoto důvodu městské zastupitelstvo schválilo jmenování pěti nových policejních strážníků.

4. června 1919

Městské zastupitelstvo přijalo návrh na přejmenování Mostní ulice, která má nově nést název Štefánikova třída na počest M. R. Štefánika. Na programu jednání byl také návrh na obsazení místa strojníka v městské vodárně. Na toto místo byl vypsán konkurz, ze kterého vzešli tři uchazeči, jako nový strojník byl poté zvolen Gustav Přecechtěl z Kroměříže. Zastupitelstvo dále schválilo návrh na udělení koncese vetešnické a také dvě žádosti na udělení koncese kominické.

15. října 1919

Konala se volba revisorů obecních účtů a pokladen, proběhla také volby členů různých obecních komisí. Vlasta Bürgrová, členka strany sociálně demokratické se vzdala členství v zastupitelstvu i radě, na její místo v zastupitelstvu nastoupil náhradník Jan Sláma, do obecní rady byl zvolen Bedřich Zelinka. Dále se projednával návrh na úpravu dřevěného mostu na

---

³⁴ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1136 Protokoly obecního zastupitelstva 1919

Hulínské silnici, jeho oprava nebyla zahrnuta do řádného rozpočtu, bylo tedy nutné schválit náklady jako mimořádné vydání na rok 1919. Při hlasování byl tento návrh přijat.

3. prosince 1919

Na zasedání městské zastupitelstvo řešilo velkou bytovou nouzi. I přes to, že městská rada nově uvolnila devět místností k bydlení, ani zdaleka tento počet neodpovídal potřebám občanů. Městská rada proto jednohlasně schválila návrh na podporu stavebního ruchu ve městě a prodej obecních pozemků za předválečné ceny. Člen zastupitelstva Theodor Rak rezignoval na své členství z důvodu svého povolání, na jeho místo nastoupil jako náhradník Josef Onderka. Theodor Rak byl také členem finanční komise, na jeho místo zvolila strana sociálně demokratická Jana Slámu.³⁵

4. února 1920

Na programu zasedání byla volba městského radního za zeměděleho Ferdinanda Vlka, člena strany lidové, jednohlasně byl zvolen Jan Paška. Jan Paška se vzdal svého členství v bytové komisi, na jeho místo byl zvolen Jan Němec. Dále proběhla volba jednoho člena do finanční komise na místo Vlasty Bürgerové, zvolen byl Josef Krajča. Dále se jednalo o návrhu na zvýšení obecní dávky ze psů.

7. března 1920

Starosta zahájil schůzi několika slovy na oslavu prezidenta T.G. Masaryka a navrhl, aby za své zásluhy byl jmenován čestným občanem města, tento návrh byl jednohlasně přijat. Prvnímu čestnému občanovi města byl jménem pana starosty zaslán telegram s gratulací a oznámením o čestném občanství.

29. září 1920

Na zasedání se projednávalo zvýšení vodního poplatku, bylo schváleno zvýšení o 400%. Na programu bylo také schválení žádostí Ladislava Horáka o koncesi realitní

---

³⁵ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1136 Protokoly obecního zastupitelstva 1919

kanceláře a Františka Pecha o koncesi knihkupeckou. Byly schváleny instrukce pro městského hospodáře. Na schůzi byl také zvolen zástupce obce do kuratoria dívčí obchodní školy.

15. prosince 1920

Starosta na začátku zasedání popsal průběh stávky, která probíhala nejen v Kroměříži, ale i v jiných městech. Stávkovala jen část dělnictva, která se hlásila k levicové sociálně-demokratické straně, ostatní dělníci byli dle starosty ke stávce donuceni a většina stávkujících podle něj ani nevěděla, proč stávkují. Největší škodu způsobili zaměstnanci cukrovaru, kteří když přestali pracovat, způsobili škodu nejen závodu ale i republice, protože cukr byl v té době naším platidlem, jinak měla stávka v Kroměříži klidný průběh.³⁶

9. února 1921

Městské zastupitelstvo zamítlo návrh zemského společenstva kominíků na rozdělení města do tří vymetacích obvodů. Na programu tohoto zasedání byla také volba nového revisora aprovizačních účtů za J. Chocholka, který se vzdal své funkce. Novým revizorem byl jmenován Jan Koukal. Ředitel cukrovaru Gustav Lorenz a Dr. Ludvík Kubala, členové národně demokratické strany rezignovali na své funkce ve finanční komisi, novými členy komise se stali Josef Zapletal (správce léčebného ústavu) a Karel Fuhrich (lékárník).

18. května 1921

Starosta zahájil sezení městského zastupitelstva sdělením, že se městská rada usnesla neprodat městskou cihelnu a pokusí se znovu zahájit výrobu cihel. Pozvala znalce, který při zkoušce zjistil, že hlína musí být míchána s jinou, mastnější hlínou aby se z ní daly vyrábět cihly. Bude tedy proveden vrt, který má zjistit, jestli se v cihelně nachází jíla, případně v jaké hloubce a poté se projedná, jaké budou další kroky. Dále městská rada navrhla zavedení nových obecních dávek, např. z osvětlení a hostinských pokojů, tento návrh byl zastupitelstvem přijat. Naopak zamítnut byl návrh na vybírání dávek z cukru a cukrovinek.

---

³⁶ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1137 Protokoly obecního zastupitelstva 1920

3. srpna 1921

Na této schůzi řešilo městské zastupitelstvo problém s nedostatkem vody ve městě. Stavební úřad dostal za úkol vypracovat projekt, jakým způsobem by bylo možné z řeky Moravy vést měkkou vodu pro napájení kotlů a kondensování páry ve vodárně, dosud se k tomuto účelu používala voda studniční. Městské zastupitelstvo schválilo žádost A. Šilhánka o udělení koncese elektromechanické.

5. října 1921

Na schůzi se projednávala výstavba nouzových domů s inženýrem Smítalem, který přišel s novou informací, že stát zákonem z 11. března 1921 přispívá na stavbu domů tím, že stavebníkovi poskytuje záruku za vypůjčený kapitál na stavbu. Inženýr Smítal, byl městskou radou požádán o vypracování potřebných plánů, teprve poté se k tomuto tématu zastupitelstvo opět vrátí. Městské zastupitelstvo dále schválilo výši kancelářských poplatků.

28. prosince 1921

Na začátku zasedání starost oznámil, že první měsíc, kdy fungovalo městské kino, činil jeho čistý výnos 4600,-. Městské zastupitelstvo dále schválilo koncesi o prodávání speciálních vín v obchodě s kávou, kakaem, čokoládou, čajem a likéry.³⁷

8. února 1922

Na začátku zasedání sděluje starosta přítomným, že město trápí velká nezaměstnanost. Pro zmírnění bíd nezaměstnaných věnovala městská rada 5000,- na nákup mouky, ze které se upeče chleba, který bude rozdáván chudým. Městská rada dostala od Ministerstva sociální péče příslib podpory na stavbu 4 nájemních a 40 rodinných domů, pokud do konce března 1922 podá řádnou žádost se všemi potřebnými podklady.

---

³⁷ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1138 Protokoly obecního zastupitelstva 1921

10. května 1922

Městskému zastupitelstvu byl sdělen výsledek ze zkušebního vrtu v městské cihelně, hlína se dá těžit pouze pomocí strojů. Zprovoznění takové výroby by však stálo až 800 000,- a proto městská rada požádala zemský výbor o povolení těžit hlínu ze zemského pozemku léčebného ústavu ležícího u Ratajské silnice. Této žádosti bylo vyhověno a městské zastupitelstvo odsouhlasilo obnovení ruční výroby cihel s počátečním nákladem zhruba 100 000,-. Byla zvolena pětičlenná komise, která se bude záležitostmi zabývat. Městská rada byla zmocněna, aby na znovuoobnovení výroby sehnala půjčku, která pokryje všechny náklady.

26. července 1922

Starosta přítomným na začátku zasedání sdělil, že stavba nájemních domů již začala a je hotové přízemí. V cihelně už také začal provoz a bylo vyrobeno asi 15 000 cihel. Dále byl přijat návrh na dar v podobě 5000 cihel na postavení nových domů lidem, kterým v Postoupkách 11. června 1922 shořely domy při velkém požáru, který způsobil škody za 250 000,-.

20. září 1922

Vzhledem k trvající bytové nouzi projednávalo městské zastupitelstvo návrh o omezení stěhování do Kroměříže. Bylo sepsáno nařízení, které upravuje kdo, za jakých podmínek a komu může volně pronajmout byt. Toto usnesení poté muselo být předáno zemské správě politické ke schválení. Zastupitelstvo schválilo udělení zubotechnické koncese Marii Katzrové, manželce zubního technika S. Katzra.³⁸

---

³⁸ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1139 Protokoly obecního zastupitelstva 1922

4. Samospráva města Kroměříže v období 1923-1927

4.1. Volby v roce 1923

Dne 16. září 1923 od 8. hodiny ranní se konala volba 36 členů obecního zastupitelstva. Na výběr byli kandidáti z deseti kandidátních listin.

Před volbami konaly strany tradičně veřejné schůze pro občany, 8. září socialisté, lidovci a živnostníci, 9. září komunisté, 11. září sociální demokraté a jako poslední 12. září národní demokraté. Jednoznačným vítězem druhých obecních voleb v Kroměříži stali lidovci. Na druhém místě skončili komunisté a těsně za nimi pak národní demokraté. Oproti minulým volbám posílili lidovci o čtyři mandáty, národní demokraté naopak dva mandáty ztratili a komunisté jich nově pět získali.

Výsledky voleb 1923		
Název volební strany	Počet platných hlasů	Počet získaných mandátů
Československá strana lidová	3107	13
Komunistická strana Československa	1291	5
Československá národní demokracie	1288	5
Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská	759	3
Československá strana socialistická	728	3
Československá sociálně demokratická strana dělnická	690	3
Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu	417	2
Němečtí voličové	417	2
Národní Židé	209	0
Trhovci a maloobchodníci	101	0
Celkem	9007	36³⁹

³⁹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1923, karton č. 645.

Členové obecního zastupitelstva		
Jméno a příjmení	Zaměstnání	Příslušnost ke straně
Dr. Metoděj Barták	advokát	Československá strana lidová
P. Ladislav Janča	vikář	
Jan Holub	centrální ředitel	
Jan Kutňák	rolník	
Jan Melichar	profesor státní reálky	
Florián Černý	mistr mlékařské školy	
Jan Slaměník	stavitel	
František Nábělek	rolník	
Josef Vách	strojník	
P. Alois Šebela	vikář	
Augustin Motal	vrchní revizor státních drah	
František Žemlík	lékárník	
Emil Pilz	majitel krejčovského závodu	
Bedřich Zelinka	úředník nemocenské pokladny	Komunistická strana Československa
Josef Onderka	stolař	
Vilém Studnička	typograf	
Alois Polišínský	tovární dělník	
Františka Hrabálková	švadlena	
Josef Jedlička	starosta, správce učitelského ústavu	Československá národní demokracie
Cyril Gardavský	ředitel obchodní školy	
MUDr. Augustin Mlčoch	lékař	
Marie Frintová	choť podplukovníka vojenského velitelství	
František Vrtílek	holič	
Antonín Svoboda	obchodník	Československá živnostensko- obchodnická strana středostavovská
Jakub Lacina	cukrář	
Rudolf Ordelt	obchodník	
Alois Hrabánek	odborný učitel	Československá strana socialistická
Josef Třasoň	solicitátor	
Ludvík Doležal	topič	
Jan Jelínek	kontrolor nemocniční pokladny	

Bohumil Mucha	obuvník	Československá sociálně demokratická strana dělnická
Josef Krejčířík	vrchník průvodčí ve vlaku	
Josef Indrák	rolník	Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu
Josef Chvapil	vrchní zemský zahradník	
Dr. Alois Czap	advokát	Němečtí voličové
Anton Krامل	správce důchodkové kontroly ⁴⁰	

K volbě starosty se zastupitelstvo nově sešlo v neděli 7. října v deset hodin dopoledne. Československá strana lidová, která získala více než třetinu členů městského zastupitelstva, si vyhradila právo na obsazení postu prvního náměstka, a proto se volby starosty nezúčastnila. O post starosty se utkali stávající národnědemokratický starosta Josef Jedlička a Alois Hrabánek ze strany socialistické. Z 23 zastupitelů volilo Jedličku 17, Hrabánek získal 5 hlasů, jeden lístek zůstal prázdný.

Na další schůzi konané 1. prosince proběhla volba náměstků a radních. Československá strana lidová ve vnitrostranickém hlasování zvolila Dr. Metoděje Bartáka. O post druhého náměstka se utkali sociálnědemokratický Jan Jelínek, člen komunistické strany Bedřich Zelinka a Dr. Alois Czap za německé voliče. Minimální potřebný počet 12 hlasů ke zvolení získal Jan Jelínek, 5 hlasů získal Bedřich Zelinka a 1 hlas Alois Czap, 5 hlasovacích lístků zůstalo nevyplněných.

Volba starosty, náměstků a radních	
Post	Jméno a příjmení
Starosta	Josef Jedlička
První náměstek	Dr. Metoděj Barták
Druhý náměstek	Jan Jelínek
Radní	Ladislav Janča
Radní	Jan Kutňák
Radní	Jan Melichar
Radní	Bedřich Zelinka
Radní	Josef Třasoň

⁴⁰ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1923, karton č. 645

Radní	Cyril Gardavský
Radní	Antonín Svoboda
Radní	Josef Indrák
Radní	Emil Pilz ⁴¹

Volba radních proběhla na základě interního hlasování v jednotlivých stranách. Československá strana lidová zvolila Ladislava Janču, Jana Kutňáka a Jana Melichara, Komunistická strana Bedřicha Zelinku, Československá strana socialistická zvolila Josefa Třasoňe, Československá národní demokracie Cyrila Gardavského, Československá živnostensko-obchodnická strana Antonína Svobodu, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu zvolila Josefa Indráka. Poslední post určený straně Němečtí voličové obsadil z jejich rozhodnutí lidovec Emil Pilz. Při rozdělování postů v radě se totiž lidovci sdružili s Němci, strana republikánská se sociálními demokraty a socialisty, národní demokraté pak se živnostníky, s komunisty se nesdružil nikdo, v důsledku toho při rozdělování postů obdrželi jen jednoho radního.

Obecní komise

Finanční komise: P. Alois Šebela, Maxmilián Dvorský, Alois Polišenský, Ferdinand Roch, Josef Conka, Dr. Jan Štros, František Sušil, Ferdinand Rupert, Josef Zapletal, František Waisser, Josef Chvapil, Antonín Krامل

Právníká komise: Bedřich Brosch (soudce), Josef Řepka (ošetřovatel), Bedřich Zelinka (úředník nemocenské pokladny), Dr. Jaroslav Koutecký (advokát), Dr. Alois Czap (advokát), Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), František Mikulášek (profesor), Bartoloměj Novák (obchodník)

Školská komise: P. František Mikulka (kaplan), Maxmilián Dvorský (ředitel), Vladislav Zapletal (revident mlékárenské školy), Alois Pažout (knihkupec), Vojtěch Tuček (profesor), Jan Příkryl (učitel), František Vrtílek (holič), František Malina (odborný učitel), Antonín

---

⁴¹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1140 Protokoly obecního zastupitelstva 1923

Krampl (správce důchodkové kontroly), Rudolf Ordelt (soukromník), Emil Vraník (učitel), Norbert Černý (cvičný učitel)

Hospodářská komise: Timoteus Nitsche (inspektor arcibiskupských statků), Josef Onderka (městský radní), František Paxa (natěrač), Leopold Skácel (správce tiskárny), Antonín Krampl (správce důchodkové kontroly), Bartoloměj Novák (obchodník), Josef Unger (železniční zřízenec), Augustin Jindřišek (ředitel hospodářské školy)

Sociální komise: Jan Vraj (tajemník lidové strany), Karel Rajnoch (stolařský pomocník), Evžen Tomeček (železniční zřízenec), Dr. Jaroslav Reiniš (profesor), Antonín Krampl (správce důchodkové kontroly), Aloisie Urválková (manželka řezníka a uzenáře), Marie Pechtorová (manželka knihtiskaře), Metoděj Zavřel (správce nemocniční pokladny)

Technická, stavební regulační, dlažební a silniční komise: Josef Vacl (strojník arcibiskupské vodárny), Richard Sprindrich (ředitel arcibiskupského stavebního úřadu), Jaroslav Sekera (strojvedoucí), František Nábělek (arcibiskupský hajný), František Zahradník (dělník), František Kalouda (podnikatel staveb), Jan navrátil (továrník), Stanislav Musil (architekt), Cyril Gardavský (městský radní), Florián Černý (sýrařský mistr), Josef Conk (tesařský mistr), Josef Žila (rolník)

Hřbitovní komise: František Žemlík (lékárník), Julius Skopal (zahradník), Martin Šťahel (sluha léčebného ústavu), Antonín Páral (zahradník), Antonín Krampl (správce důchodkové kontroly), Matylda Kochová (dámská krejčová), Antonín Režný (obchodník), Josef Chvapil (zemský zahradník)

Úsporná komise: Ferdinand Rupert (poštovní pokladník), Josef Snopek (dělník), Jan Sláma (vrchní ošetřovatel), Alois Pospíšil (drogista), Antonín Krampl (správce důchodkové kontroly), Jan Čermák (obchodník), Dr. Jan Štros (lékař), Josef Brablec (dirigent banky)

Kinová komise: Maxmilián Dvorský (ředitel), Vilém Studnička (typograf), František Kytlica (typograf), Antonie Gebauerová (ředitelka), Antonín Krampl (správce důchodkové kontroly),

Jan Holub (obchodník), Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), Karel Kouřil (úředník hospodářského družstva)⁴²

4.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva

21. února 1923

Na tomto zasedání městské zastupitelstvo zamítlo žádost Zemského společenstva kominíků o zvýšení ceníku za práce kominické. Městská rada předložila zastupitelstvu návrh na zavedení úplného nedělního klidu práce v živnostech pekařských a to pouze ve výrobě, nikoli v prodeji. Tento návrh byl městským zastupitelstvem přijat. Dále se projednával stanovení výše poplatků za zakoupení okrajových hrobů na novém hřbitově.

27. června 1923

Zastupitelstvo města rozhodlo o udělení koncese knihkupecké, antikvariátní, obchodu s hudebninami a uměleckými předměty J. Forejtkovi. Žádost o zřízení dvoutřídní obchodní školy, která se probírala na minulém zasedání, byla odeslána Ministerstvu školství a národní osvěty. Žádost vzhledem k některým nedostatkům zatím nemohla být schválena, městské zastupitelstvo rozhodlo vyhovět všem připomínkám a požadavkům, které Ministerstvo školství a národní osvěty mělo. Musel být například zvýšen počet místností pro výuku ze dvou na tři místnosti.

29. srpna 1923

Školní výbor živnostenské školy pokračovací oznámil městské radě, že má být z odborně škola pro učně živností holičské, obuvnické, truhlářské a kov obrábějící. Než však podá žádost příslušným úřadům, je potřeba zajistit potřebné místnosti a peněžitou pomoc, proto tento výbor žádá o přenechání školních místností, příslibení roční podpory, poskytnutí zdarma otopu a osvětlení. Tento návrh městské zastupitelstvo schválilo.

---

⁴² SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1140 Protokoly obecního zastupitelstva 1923

5. prosince 1923

Městské zastupitelstvo přijalo rezignaci člena zastupitelstva za stranu socialistickou Ludvíka Doležala, který odcestoval do ciziny. Na jeho místo nastoupil náhradník Antonín Režný. Na zasedání složili slib městští radní. Proběhla volba finanční komise. Byla udělena koncese na předprodej vstupenek ke koncertům, divadlům apod. Byla také udělena koncese nakladatelská pro vydávání uměleckých děl, obrazů, pohlednic, knih v Kroměříži a koncertní jednatelství pro celou Československou republiku J. Pitnartovi.⁴³

23. ledna 1924

Městské zastupitelstvo na začátku zasedání schválilo udělení podpory 2000,- pro strádající Čechoslováky v Německu, kde vypukla velká nouze a bída. Dále zastupitelstvo rozhodlo zamítnout odvolání K. Kubeše proti vyměření poplatku za stavbu uličního kanálu v Kotojedské a Nerudově ulici.

15. dubna 1924

Na začátku zasedání sdělil starosta všem přítomným, že zemřel František Vilímek, všem známý kroměřížský občan. Ve své závěti odkázal veškeré své jmění v hodnotě téměř 300 000,- kroměřížskému sirotčinci. Dále proběhla volba právnické, školské, hospodářské, sociální, technické, hřbitovní, úsporné a kinové komise. Dále zastupitelstvo diskutovalo s Ing. Smítalem o stavbě nových nájemních domů u nádraží. Jednohlasně byl přijat návrh, aby se před nádražím postavilo devět dvou patrových domů v případě, že město získá státní podporu a domy budou moci být postaveny jako celý komplex.

15. října 1924

Městské zastupitelstvo na tomto zasedání přijalo rezignaci Josefa Onderky a Viléma Studničky, kteří vystoupili z komunistické strany. Novým radním na místo J. Onderky byl zvolen Alois Polišenký. Do kinové komise byl na místo V. Studničky zvolen Karel Rajnoch. Jako další přijalo zastupitelstvo rezignaci Františka Žemlíka, člena strany lidové, novým

---

⁴³ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1140 Protokoly obecního zastupitelstva 1923

členem hřbitovní komise byl zvolen Richard Waisser. Také Rudolf Hagen a Leopold Slováček, členové strany socialistické, rezignují na své funkce v dopravní komisi, novými členy byli zvoleni Alois Jurčík a Dr. Jan Štros.

10. prosince 1924

Na začátku zasedání starosta přítomným sdělil, že zemřel člen městské rady z řad socialistů Josef Třasoň a také člen městského zastupitelstva Dr. Alois Czap, člen strany Německých voličů. Novým městským radním byl zvolen Alois Hrabánek. Strana Německých voličů neměla na místo Dr. Czapa v městském zastupitelstvu žádné náhradníky, museli být tedy zvoleni dva členové, těmi se stali Klement Příbyl (poštovní podúředník) a Dr. Antonín Mück (advokát), který byl zvolen i do právní komise.⁴⁴

21. ledna 1925

Na zasedání proběhla doplňovací volba 3 členů a 1 náhradníka do výboru městské spořitelny. Dále byl zvolen jeden nový člen hospodářské komise za Josefa Onderku, člena komunistické strany, ze které vystoupil. Nově zvoleným členem se stal Jindřich Valoušek. Městské zastupitelstvo jednalo o snížení dávky z automobilů a také o úpravě nájemného v městských domech.

22. dubna 1925

Na tomto zasedání proběhlo schválení vybírání následujících obecních dávek: stočné, z návěstí, z elektrické energie a plynu k účelům osvětlovacím, za odvoz odpadu, karetné, přechodné ubytování, za ohledání dobytka a další. Dále proběhla doplňovací volba do výboru městské spořitelny a také do místní školní rady. Městské zastupitelstvo schválilo uvolnit 1200,- na uhrazení pojištění školní mládeže.

---

⁴⁴ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1141 Protokoly obecního zastupitelstva 1924

16. září 1925

Antonín Lejsek, který byl jmenován městským knihovníkem, z čehož plyne i povinnost uspořádat a starat se o městský archiv, předložil městské radě návrh instrukcí pro městského archiváře, které převzal při porovnávání archivu ve Vysokém Mýtě. Vzhledem k tomu, že městský archiv doposud nebyl zkatologizován a je potřeba, aby byl co nejdříve uspořádán, městské zastupitelstvo návrh instrukcí jednoznačně přijalo. Dále byla na programu tohoto zasedání změna komunální půjčky 736 000,- na půjčku hypoteční. Dále doplňovací volba do místní školní rady a hledání nového městského zvěrolékaře jako náhrada za zastupujícího J. Boučka.⁴⁵

13. ledna 1926

Proběhla doplňovací volba do finanční komise za člena komunistické strany Jindřicha Valouška, novým členem byl volen Josef Snopek. Člen školské komise František Malina vystoupil z národně demokratické strany, na jeho místo byla zvolena Antonie Gebauerová. Zastupitelstvo schválilo žádost o koncesi elektrotechnickou, knihtiskařskou a ustanovilo sekundární lékaře v městské nemocnici. Dále městské zastupitelstvo projednávalo rozpočet na rok 1926.

3. března 1926

Městské zastupitelstvo schválilo půjčku ve výši 96 000,- na úpravu cesty v ulici Dr. Kozánka, tato půjčka byla schválena již v mimořádném rozpočtu na rok 1925, nebyla však realizována a proto byla zařazena do mimořádného rozpočtu na rok 1926. Zastupitelstvo dále projednávalo schválení vybírání obecních dávek ze psů, z nájemného, z motorových vozidel, masa a nájemného.

---

⁴⁵ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1142 Protokoly obecního zastupitelstva 1925

9. června 1926

Na začátku zasedání uctili přítomní padesátileté výročí úmrtí Františka Palackého. Zastupitelstvo města schválilo pravidla pro vybírání obecní dávky z návěstí. Po roční zkušební lhůtě byl na návrh městské rady jmenován Antonín Lejska, knihovník ve veřejné knihovně města Kroměříže, definitivním.

17. listopadu 1926

Na tomto zasedání proběhla volba jednoho člena do místní školní rady ze strany lidové, zvolen byl Jan Župka (zámečnický mistr). Městské zastupitelstvo dále projednávalo odprodej 60m² pozemku v Chobotě, který patří arcibiskupství. Na programu zasedání byla také žádost o udělení koncese autodopravní a schválení maximálního tarifu pro autodrožkaře.⁴⁶

5. Samospráva města Kroměříže v období 1927–1932

5.1. Volby v roce 1927

Dne 4. prosince 1927 od 8. hodiny ranní se konala volba 36 členů obecního zastupitelstva. Na výběr byli kandidáti z deseti kandidátních listin.

Jednalo se o první volby, kterých se po přijetí zákona číslo 56 Sb. z 8. 4. 1927 o volebním právu příslušníků branné moci a četnictva nemohli účastnit vojáci a četníci. Tento zákon se Kroměříže coby posádkového města dotkl, volební účast činila 89,63 %.⁴⁷

I přes pokles získaných hlasů obhájili své výrazné vítězství z roku 1923 lidovci, kteří zvítězili ve všech okrscích. Ani na druhém a třetím místě nenastala žádná změna a své postavení si udrželi komunisté i národní demokraté.

---

⁴⁶ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1143 Protokoly obecního zastupitelstva 1926

⁴⁷ Vlček, Eduard, Pavel Mates a Karel Schelle: *Československé dějiny státu a práva (1918-1960)*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1988, s. 62

Výsledky voleb 1927		
Název volební strany	Počet platných hlasů	Počet získaných mandátů
Československá strana lidová	2707	12
Komunistická strana Československa	1057	5
Československá národní demokracie	986	5
Československá strana národně socialistická	886	4
Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská	721	3
Národní strana práce	565	3
Československá sociálně demokratická strana dělnická	549	2
Národní Židé	202	0
Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu - Malozemědělci	195	1
Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu – Agrární inteligence	154	1
Celkem	8022	36⁴⁸

Členové obecního zastupitelstva		
Jméno a příjmení	Zaměstnání	Příslušnost ke straně
Dr. Metoděj Barták	advokát	Československá strana lidová
Jan Melichar	profesor	
Jan Kutňák	rolník	
Emil Pilz	majitel krejčovského salonu	
Josef Vacl	strojník	
Augustin Motal	vrchní revizor státních drah	
Jan Paška	hřebenář	
František Nábělek	rolník	
Jindřich Barnet	strojník	
P. Alois Šebela	vikář	
Ignác Miklica	hospodářský správce	

⁴⁸ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

Peregrin Penka	restauratér	
Alois Polišenský	tovární dělník	Komunistická strana Československa
Bedřich Zelinka	úředník nemocenské pokladny	
Vojtěch Tuček	profesor	
Františka Hrabálková	manželka dělníka	
Karel Rajnoch	dělník	
Josef Jedlička	starosta, správce učitelského ústavu	Československá národní demokracie
Cyril Gardavský	ředitel obchodní školy	
MUDr. Augustin Mlčoch	lékař	
František Roch	berní ředitel	
František Vrtílek	holič	
Alois Hrabánek	odborný učitel	Československá strana národně socialistická
Dr. Jan Štros	lékař	
Amalie Pouchlá	manželka kapitána	
Emil Vraník	odborný učitel	
Antonín Svoboda	obchodník	Československá živnostensko- obchodnická strana středostavovská
Jakub Lacina	cukrář	
Josef Conk	tesařský mistr	
Dr. Jan B. Rudolf	lékař	Národní strana práce
František Malina	ředitel školy	
Viktor Přikryl	soudní revident	
František Waisser	odborný učitel	Československá sociálně demokratická strana dělnická
Emil Havlíček	obuvník	
Dr. Jan Kozánek	statkář	Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu - Malozemědělci
František Zavadil	ruský legionář	Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu - Agrární inteligence ⁴⁹

K volbě starosty se zastupitelstvo sešlo v neděli 18. prosince v jedenáct hodin dopoledne. Potřetí v řadě byl zvolen člen Československé strany lidové Josef Jedlička,

⁴⁹ SOKA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

zvítězil 22 hlasy z odevzdaných 24, jeden lístek byl prázdný. Stejně jako ve volbách roku 1923 uplatnili lidovci nárok na obsazení postu prvního náměstka, tím byl opět zvolen Dr. Metoděj Barták. Na další schůzi konané 30. ledna 1928 proběhla volba druhého náměstka a radních. Druhým náměstkem starosty byl zvolen Alois Hrabánek, člen národně socialistické strany, který při volbě obdržel 22 z 23 hlasů, jeden hlasovací lístek byl prázdný.

Před volbou radních se spojila Československá strana socialistická, Československá sociálně demokratická strana dělnická a Národní strana práce. Spojily se také Československá národní demokracie, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu - Agrární inteligence, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu - Malozemědělci a Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská. Československá strana lidová zvolila Jana Kutňáka, Jana Melichara a Emila Pilze, komunisté zvolili Aloise Polišenského a Vojtěcha Tučka, národní demokraté vložili opět důvěru v Cyrila Gardavského, živnostníci pověřili Antonína Svobodu, Strana práce Dr. Jana B. Rudolfa a za sociální demokracii byl zvolen František Waisser.

Volba starosty, náměstků a radních	
Post	Jméno a příjmení
Starosta	Josef Jedlička
První náměstek	Dr. Metoděj Barták
Druhý náměstek	Alois Hrabánek
Radní	Jan Kutňák
Radní	Jan Melichar
Radní	Emil Pilz
Radní	Alois Polišenský
Radní	Vojtěch Tuček
Radní	Cyril Gardavský
Radní	Antonín Svoboda
Radní	Dr. Jan B. Rudolf
Radní	František Waisser ⁵⁰

⁵⁰ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1144 Protokoly obecního zastupitelstva 1927

Obecní komise

Finanční komise: Oldřich Grégr, Florián Černý (vrchní sýrařský mistr), Ferdinand Roch (berní ředitel), Bedřich Zelinka (úředník nemocenské pokladny), Emil Vraník (učitel), Josef Conk (tesařský mistr), Karel Záchvěj, Ferdinand Ruppert (vrchní poštovní okladník), Vladimír Konečný (továrník), Josef Snopek (dělník), Josef Janoch, Oldřich Kajdoš, Josef Chvapil (vrchní zemský zahradník)

Kulturní a školská komise: P. František Mikulka, Jan Němec, Jan Hrůza, Vladislav Zapletal, Dr. Jaroslav Reiniš (profesor), Antonín Kadrožka (ředitel školy), Alois Polišenský (tovární dělník), Alois Sigmund (domovní zřízenec), Bohumil Stavinoha (učitel), Rudolf Ordelt (továrník), Josef Šamánek (odborný učitel), Evžen Třasoň (učitel), Emil Čecháček

Právní komise: Dr. Metoděj Barták (advokát), Bedřich Brosch (soudce), František Veselka, Otakar Kuliš, Dr. Ludvík Kubala, Dr. Václav Žůrek, Josef Snopek (dělník), Ludvík Ditrich, Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), Josef Drochýtek, Josef Štastník, Ing. Jindřich Turek, JUDr. Roman Hauk (advokát)

Hospodářská komise: Ignác Miklica (hospodářský správce), Leopold Kozák (rolník), Jan Kutňák (rolník), Jindřich Boháč, Antonín Zacpal, Josef Zapletal, Bedřich Zelinka (úředník nemocenské pokladny), Matěj Svozil (zemský zřízenec), Antonín Režný (obchodník), Antonín Sušil, Viktor Přikryl (soudní revident), František Řepka, Dr. Jan Kozánek (statkář)

Zdravotní komise: Dr. František Šamánek, Dr. Richard Weiser, Ignác Miklica (hospodářský správce), Josef Šenkyřík, Dr. Augustin Mlčoch (lékař), Dr. Jan Kovář, Vojtěch (profesor), František Kodýtek, Josef Kozák, Josef Olšák, Oldřich Schvánek, Jan Sláma (ošetřovatel), Dr. Jan Matoušek

Technická komise: Ing. Richard Sprindrich (ředitel arcibiskupského stavebního úřadu), Ing. Ladislav Mesenský, Jan Melichar (profesor), Augustin Motal (vrchní revizor státních drah), Ing. Stanislav Musil (architekt), Ing. Gustav Madlmayr (architekt), Karel Rajnoch (dělník), Antonín Bajza (dělník), František Nový, Antonín Hůlka, František Ogoun, Julius Skopal (zahradník), František Zavadil (ruský legionář)

Personální komise: Augustin Motal (vrchní revizor státních drah), František Veselka, Ferdinand Ruppert, Florian Černý (vrchní sýrašský mistr), Vojtěch Tuček (profesor), Božena Musilová (prodavačka), Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), Štěpán Králík (obchodník), František Plachý, Gustav Koutský, Ferdinand Roch, Alois Dubovský, Augustin Jindřišek (ředitel hospodářské školy)

Sociální komise: Jan Vraj (tajemník lidové strany), Karel Rajnoch (dělník), Evžen Tomeček (železniční zřízenec), Dr. Jaroslav Reiniš (profesor), Antonín Krامل (správce důchodkové kontroly), Aloisie Urválková (manželka řezníka a uzenáře), Marie Pechtorová (manželka knihtiskaře), Metoděj Zavřel (ředitel zemědělské nemocenské pojišťovny)

Kinová komise: P.Ludvík Kašpar (vikář), Jan Němec, Tomáš Horák, Emil Pilz (majitel krejčovského salonu), František Máca, Dr. Jaroslav Reiniš (profesor), Františka Hrabálková (manželka dělníka), František Naswetter, Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), Jan Holub (obchodník), Maxmilián Ogoun, Milan Živný ml., František Droběna

Živnostenská a tržní komise: Emil Pilz (majitel krejčovského salonu), Viktor Hladil, Peregrin Penka, Hermína Hradecká, Božena Musilová (prodavačka), Františka Hrabálková (manželka dělníka), František Vrtílek (holič), Jan Forejtek, Marie Zakopčanová, Ferdinand Rušák, Emil Fischer, Bohumil Mucha, Stanislav Stoklásek (maloročník)

Komise pro obecní podniky: Josef Vacl (strojník), Jan Melichar (profesor), František Melichar, František Smolka, Antonín Krامل (správce důchodkové kontroly), Ing. Stanislav Musil (architekt), Ing. Gustav Madlmayr (architekt), Alois Sigmund (domovní zřízenec), Karel Rajnoch (dělník), Karel Nepustil, Bartoloměj Novák (obchodník), Adolf Adámek (řídící učitel), František Jaroš (strojník), Josef Žíla (maloročník)

Dopravní komise: Jan Smékal (železniční zřízenec), Matěj Svozil (zřízenec léčebného ústavu), Dr. Jaroslav Elgart (lékař), Ludvík Svoboda (železniční úředník), Eduard Toupalík, Alois Jurčík, Rudolf Ordelt, František Kytlica, Stanislav Rivol, Ignác Miklica (hospodářský správce), Ferdinand Ruppert, Augustin Motal (vrchní revizor státních drah)

Hřbitovní komise: P.Ludvík Kašpar (vikář), Jindřich Barnet (strojník), František Smolka, Karel Záchvěj, Ing. Stanislav Musil (architekt), František Vrtálek, Bedřich Zelinka (úředník)

nemocenské pokladny), Antonín Bajza (dělník), Antonín Režný (obchodník), Ladislav Hůlka, František Plachý, Josef Onderka, Josef Chvapil (vrchní zemský zahradník).⁵¹

5.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva

4. února 1927

Městské zastupitelstvo projednávalo obecní rozpočet na rok 1927. Dále přijalo ze zdravotních důvodů rezignaci Antonína Krampla, člena strany německých voličů, na jeho místo byla do školské komise zvolena Julie Kajdoschová. Na tomto zasedání proběhlo také schválení organizačního statutu veřejné obchodní školy.

16. září 1927

Na začátku zasedání starosta všem přítomným sdělil, že městská cihelna zahájí následující den strojovou výrobu cihel. Městské zastupitelstvo schválilo půjčku 1 200 000,- na výstavbu rodinné školy. Dále ustanovilo Ing. Jindřicha Turka definitivním profesorem obchodní školy. Dalším bodem programu byly domovské záležitosti, žádost o udělení koncese k nalévání lihovin a koncesi hostinskou.

12. října 1927

Na začátku zasedání starosta všem přítomným sdělil, že městská cihelna, která minulý měsíc zahájila svůj provoz, doposud vyrobila přes 200 000 cihel, ty byly prodány za zhruba 160 000,-. Následně na to zastupitelé schválili darování 30 000 cihel Okresní péči o mládež v Kroměříži na stavbu „Domova“. Tato budova bude částečně sloužit městu jako poradna pro matky a kojence.⁵²

---

⁵¹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1144 Protokoly obecního zastupitelstva 1927

⁵² SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1144 Protokoly obecního zastupitelstva 1927

22. února 1928

Na tomto zasedání zastupitelé města schválili volbu jedenácti komisí, z nichž každá má mít třináct členů. Dále byli voleni jednotliví členové těchto komisí. Městské zastupitelstvo také schválilo udělení povolení ke stavbě rodinné školy. Dále zastupitelé schválili udělení koncese pro autobusovou dopravu a také koncesi knihtiskařskou.

13. června 1928

Na začátku zasedání sdělil předsedající přítomným, že dne 23. 6. 1928 se uskuteční návštěva prezidenta Československé republiky. Dále proběhla volba sedmi členů do kuratoria obchodní školy. Městské zastupitelstvo souhlasilo s převzetím nadace Karla Schipka na udržování hrobky rodiny Schipkovy na novém hřbitově. Karel Schipek složí do městské spořitelny 10 000,- a knížku odevzdá radě k volnému použití dotyčných úroků, ty by činily nejméně 400,- ročně. Za to však žádá, aby se město o hrobku řádně staralo.

19. září 1928

Na zasedání zastupitelstva proběhla volba třinácti členů do nově zvolené hřbitovní komise, dále volba jednoho člena do kulturní a školské komise ze strany agrární za profesora Emila Čecháčka, který se kvůli změně bydliště vzdal svého členství. Nově zvolen byl František Mikulášek (profesor). Zastupitelstvo dále schválilo žádost o koncesi o prodeji jedů a koncesi hostinskou.

1. listopadu 1928

Městské zastupitelstvo projednávalo rozpočet na rok 1929. Dále byla schválena půjčka ve výši 260 000,- na stavbu tří nouzových domků v Račíně s celkem 18 byty pro méně majetné rodiny. Zastupitelstvo dále schválilo žádost o udělení koncese instalatérské a koncese elektrotechnické.⁵³

---

⁵³ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1145 Protokoly obecního zastupitelstva 1928

9. ledna 1929

Na tomto zasedání zastupitelstvo schválilo resignace členů městského zastupitelstva Bedřicha Zelinky, Josefa Conka a Aloise Urbánka z důvodu jejich zvolení do okresního zastupitelstva. Byli schváleni také jejich náhradníci, Matěj Svozil, František Vaněk a Štěpán Bakala. Na místo Aloise Urbánka, II. náměstka starosty byla zvolena Amálie Pouchlá. Proběhla také doplňovací volba do dopravní komise za Aloise Jurčíka, člena strany národně socialistické, nově zvolen byl Emil Čechák (železniční zřízenec).

20. února 1929

Na začátku zasedání pronesl starosta sdělení o opatřeních týkajících se nedostatku potravin a uhlí pro nejchudší obyvatelstvo. Městská rada věnovala 4000,- na oblečení chudých školáků a jejich stravování v městském sirotčinci. Nezaměstnaným se snaží město čelit díky různým akcím a nouzovým pracím, například 50 míst pro dělníky odklízající sněh v ulicích města. Členové zastupitelstva Dr. Štros a Dr. Mlčoch byli zvoleni do okresního zastupitelstva, vzdávají se proto členství v městském zastupitelstvu. Na místo Dr. Mlčocha je zvolen náhradníkem Antonín Kadrnožka, na místo Dr. Štroso Bohumil Stavinoha.

29. května 1929

Byl přijat návrh městské rady na zřízení cihlárenské komise, která by vyřizovala její záležitosti rychleji než městská rada. Dále městské zastupitelstvo schválilo žádost o koncesi elektrotechnickou a o koncesi k dopravě osob.

23. prosince 1929

Na tomto zasedání proběhla doplňovací volba do sociální komise za zemřelého Antonína Kadrnožku, člena strany lidové. Na jeho místo byl zvolen Václav Stáhal (řídící učitel). Bylo také jednohlasně odsouhlaseno zakoupení domu v Havlíčkově ulici i s přílehlými

pozemky za cenu 286 000,-. Městské zastupitelstvo dále stanovilo výši poplatků za exhumaci mrtvol na starém hřbitově za účelem jejich pohřbení na hřbitově novém.⁵⁴

4. února 1930

Na začátku zasedání sdělil starosta přítomný, že továrník Ing. Vladislav Lorenz odkázal 100 000,- Masarykově lize proti tuberkulóze. Za tento dar bude jménem dárce postavena budova v ulici Dr. Kozánka, která bude sloužit jako poradna pro nemocné. Městské zastupitelstvo přijalo resignaci radního Cyrila Gardavského, jako nový radní za stranu národně demokratickou byl zvolen Dr. Jan Kozánek. Dále byly přijaté rezignace člena městského zastupitelstva za stranu agrární Františka Zavadila a Matěje Svozila za stranu československých komunistů.

26. března 1930

Začátek zasedání zahájil starosta vzpomínkou na nedávno zesnulého Aloise Jiráka. Proběhla volba člena do sociální komise, hospodářské komise a dopravní komise na místo Matěje Svozila, který vystoupil ze strany československých komunistů. Na jeho místo do sociální komise nastoupila Františka Hrabálková, do hospodářské komise Antonín Bajza a do dopravní komise František Kodýtek. Dále byly na programu domovské záležitosti a schválení smlouvy na dodávání elektrického proudu k pohonu strojů ve vodárně.

25. července 1930

Městské zastupitelstvo schválilo návrh, aby městská rada učinila opatření proti nezaměstnanosti, která město trápí. Opatřením byl například zákaz pracovat více jak 8 hodin denně a podmínka aby při zadávání obecních prací a v městských podnicích byli přednostně zaměstnání dělníci bydlící v Kroměříži.

---

⁵⁴ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1146 Protokoly obecního zastupitelstva 1929

15. října 1930

Na začátku tohoto zasedání pronesl starosta sdělení, že Městské muzeum v bývalé školní budově na Riegrově náměstí je připraveno k zpřístupnění veřejnosti, stane se tak 2. listopadu. Také přítomným sdělil, že Lorenzova poradna Masarykovi ligy proti tuberkulóze je již otevřena a vedoucím lékařem byl ustanoven Dr. Dvorský. Městské zastupitelstvo dále přijalo resignaci radního a zastupitele Emila Pilze, který vystoupil z československé strany lidové. Na jeho místo byl při hlasování zvolen Josef Vacl.⁵⁵

4. února 1931

Na začátku zasedání starosta přítomným sdělil, že i přes velkou nezaměstnanost ve městě daří se prozatím většině nezaměstnaných najít práci díky jejich zapojení při úpravě vodovodu, hřbitova a dalších obecních prací. Na tomto zasedání městské zastupitelstvo schválilo vyhoštění Antonína Šuláka. Ten byl zadržen za neopatrné zacházení se zbraní, také byl již několikrát zadržen pro krádež. Dále proběhla doplňovací volba do finanční komise za Josefa Janocha, člena strany práce, zvolen byl František Plachý. Bylo obsazeno místo sekundárního lékaře v městské nemocnici, z konkurzu byl vybrán Dr. Alexandr Marcinkievič, který byl v té době v nemocnici zaměstnán jako externí lékař.

3. června 1931

Městské zastupitelstvo projednávalo plán Zemského vojenského velitelství na zrušení stávajícího muničního skladiště na Barbořině a výstavbu nového muničního skladiště na Hvězdě. Město na Hvězdě nevlastní žádné pozemky a tak si muselo Zemské vojenské velitelství vyjednat pronájem s arcibiskupstvím, které pozemky vlastní. Pro město to neznamená zvýšení nákladů a tak městské zastupitelstvo tento návrh schválilo.

19. srpna 1931

Městské zastupitelstvo schválilo návrhy městské rady na obsazení definitivního ředitele na Komenského měšťanské škole s předností pro ženy a také obsazení místa

---

⁵⁵ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1147 Protokoly obecního zastupitelstva 1930

definitivní učitelky na této škole. Zastupitelstvo také schválilo žádost školní rady o zřízení dvou nových tříd při pomocné škole. Dále byly schváleny poplatky z urnového háje.

16. prosince 1931

Na začátku zasedání uvedl starosta přítomným, co vše již městská rada pro zabránění vysoké nezaměstnanosti ve městě udělala nebo do budoucna plánuje udělat, například snižování břehu Kotojedky a stavba kanálu v Brandlově ulici, kdy při těchto pracích bude na delší dobu zaměstnán větší počet dělníků. Dále městské zastupitelstvo schválilo návrh volby městské rady na obsazení místa ředitele na měšťanské dívčí škole Komenského a obecní škole Boženy Němcové.⁵⁶

6. Samospráva města Kroměříže v období 1932–1938

6.1. Volby v roce 1932

Dne 6. března 1932 od 8. hodiny ranní se konala volba 36 členů obecního zastupitelstva. Na výběr byli kandidáti ze čtrnácti kandidátních listin.

Stejně jako v roce 1919 získala v Kroměříži nejvíce hlasů strana sociálně demokratická. Po předchozích neúspěších v letech 1923 a 1927 byl nárůst hlasů takřka trojnásobný. Těsně za ní se ztrátou 42 hlasů se umístila strana lidová a za ní strana národně socialistická. Lidovci se rozdělili na čtyři kandidátní listiny (sdružení křesťanských dělníků, zřízců a zaměstnanců, skupina lidových zemědělců a domkářů, skupina lidových živnostníků a strana lidová), a tak ve skutečnosti získali i v těchto volbách nejvíce hlasů a mandátů (2323 hlasů, 10 mandátů). Volební účast byla nižší než při minulých volbách, činila 85,96 %.

---

⁵⁶ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1148 Protokoly obecního zastupitelstva 1931

Výsledky voleb 1932		
Název volební strany	Počet platných hlasů	Počet získaných mandátů
Československá sociálně demokratická strana dělnická	1471	7
Československá strana lidová	1447	6
Československá strana národně socialistická	1005	4
Komunistická strana Československa	856	4
Československá národní demokracie	823	4
Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská	695	3
Strana pro hájení veřejných zájmů	496	2
Československá strana lidová-Sdružení křesťanských dělníků, zřízenců a zaměstnanců	379	2
Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu	360	1
Národní liga	307	1
Československá strana lidová - Skupina lidových zemědělců a domkářů	275	1
Československá strana lidová - Skupina lidových živnostníků	222	1
Židovské volební sdružení	158	0
Československá strana křesťansko-sociální	58	0
Celkem	8552	36⁵⁷

⁵⁷ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2628 Volby do obecního zastupitelstva 1932, karton č. 650

Členové obecního zastupitelstva		
Jméno a příjmení	Zaměstnání	Příslušnost ke straně
František Waisser	odborný učitel	Československá sociálně demokratická strana dělnická
Augustin Koutský	stolař	
Evžen Tomeček	železniční zřízenec	
Marie Vizulová	žena strojníka	
Josef Prchal	zřízenec léčeného ústavu	
Miloš Živný	úředník	
František Jaroš	strojník	
Dr. Metoděj Barták	advokát	Československá strana lidová
P. Ludvík Kašpar	vikář	
Vladimír Vorel	profesor	
Oldřich Grégr		
Emilie Domanská		
Jan Němec		
Alois Hrabánek	odborný učitel	Československá strana národně socialistická
Karel Gaja	úředník státních drah	
Anna Zapletalová	žena poštovního úředníka	
Bohumil Stavinoha	učitel	
Alois Polišenský	tovární dělník	Komunistická strana Československa
Františka Hrabálková	manželka dělníka	
Antonín Bajza	dělník	
Josef Kříž		
Josef Jedlička	starosta a správce učitelského ústavu	Československá národní demokracie
Antonie Gebauerová	ředitelka měšťanské školy	
Cyril Gardavský	ředitel obchodní školy	
František Vrtílek	holič	
Antonín Svoboda	obchodník	Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská
Jakub Lacina	cukrář	
Jan Krajča	zednický mistr	
Jan Melichar	profesor	Strana pro hájení veřejných zájmů
Aurelie Broncová		
Josef Vacl	strojník	Československá strana lidová -

František Smolka	⁵⁸	Sdružení křesťanských dělníků, zřízenců a zaměstnanců
Josef Chvapil	soudní revident	Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu
Josef Jurečka	obchodník	Národní liga
Jan Kutňák	rolník	Československá strana lidová - Skupina lidových zemědělců a domkařů
Jan Paška	hřebenář ⁵⁹	Československá strana lidová - Skupina lidových živnostníků

K volbě starosty se zastupitelstvo sešlo v neděli 10. dubna v deset hodin dopoledne. O post starosty se utkali stávající národně demokratický starosta Josef Jedlička a národně socialistický odborný učitel Alois Hrabánek. Z 35 odevzdaných hlasovacích lístků získal 19 hlasů Josef Jedlička, 3 hlasy získal Alois Hrabánek a 13 zůstalo nevyplněno. Počtvrté v řadě byl starostou města zvolen Josef Jedlička. Žádná ze stran si nečinila nárok na post prvního a druhého náměstka a tak oba posty byly obsazeny v hlasování všech zastupitelů. Prvním náměstkem byl s počtem 23 hlasů zvolen Dr. Metoděj Barták z lidové strany, 11 lístků bylo prázdných, 1 hlas získal Alois Urbánek. Druhým náměstkem byl 23 hlasy zvolen Antonín Svoboda ze živnostenské strany, 12 hlasovacích lístku bylo odevzdáno prázdných.

Pro rozdělení dalších postů v radě města, které se rozdělovaly poměrně, se všechny strany sdružily do tří skupin:

I. skupina: Československá sociálně demokratická strana dělnická, Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu a Československá strana lidová - Skupina lidových zemědělců a domkařů. (8 mandátů)

II. skupina: Strana pro hájení veřejných zájmů, Československá strana národně socialistická, Komunistická strana Československa a Československá strana lidová - Skupina lidových živnostníků. (11 mandátů).

III. skupina: Československá národní demokracie, Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská, Národní liga, Československá strana lidová - Sdružení křesťanských dělníků, zřízenců a zaměstnanců a Československá strana lidová (17 mandátů)

⁵⁸ Záznam o zaměstnání těchto šesti členů obecního zastupitelstva se nedochoval.

⁵⁹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2628 Volby do obecního zastupitelstva 1932, karton č. 650

Na zasedání byl nepřítomen jeden zastupitel z živnostenské strany, sociální demokrat František Waisser vznesl protest, aby se tedy při poměrném rozdělování postů v radě počítalo III. skupině jen 16 mandátů podle počtu přítomných členů a ne 17, které získali ve volbách (tímto by I. skupina získala o jeden mandát více). Volební komise protest zamítla a vyzvala členy sociální demokracie, aby provedli volbu dvou radních. Místo sedmi hlasovacích lístků jich však bylo odevzdáno osm a tak volební komise prohlásila hlasování za neplatné. Při dalším volebním pokusu napsali členové sociální demokracie na volební lístky namísto dvou jmen tři jména, František Waisser, Augustin Koutský a Josef Chvapil, všichni obdrželi sedm hlasů. Volební komise uznala volbu Františka Waissera a Augustina Koutského. I přes protesty Waissera bylo přikročeno k volbě dalších radních. Za lidovce byl zvolen Oldřich Grégr a Jan Kutňák, za národní socialisty Alois Hrabánek a Bohumil Stavinoha, za komunisty Františka Hrabálková, za národní demokracii Cyril Gardavský a posledním radním se stal Jan Melichar.

Podané protesty ze strany Františka Waissera Dohlédacímu úřadu byly zamítnuté a rozdělení míst v radě zůstalo stejné.

Volba starosty, náměstků a radních	
Post	Jméno a příjmení
Starosta	Josef Jedlička
První náměstek	Dr. Metoděj Barták
Druhý náměstek	Antonín Svoboda
Radní	František Waisser
Radní	Augustin Koutský
Radní	Oldřich Grégr
Radní	Jan Kutňák
Radní	Alois Hrabánek
Radní	Bohumil Stavinoha
Radní	Františka Hrabálková
Radní	Cyrl Gardavský
Radní	Jan Melichar ⁶⁰

⁶⁰ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1149 Protokoly obecního zastupitelstva 1932

Obecní komise

Finanční komise: Ferdinand Ruppert (vrchní poštovní pokladník), Florián Černý (vrchní sýrařský mistr), Emil Vraník (učitel), Ferdinand Roch (berní ředitel), Jaroslav Rouček (odborný učitel), Josef Conk (tesařský mistr), Karel Smýkal (obuvník), Ignác Miklica (vrchní hospodářský správce), Jan Ševčík (místoředitel okresní nemocniční pojišťovny), Vladimír Konečný (továrník), Miloš Živný (úředník okresní nemocniční pojišťovny), Leopold Kozák (rolník), Josef Jurečka (obchodník), Rudolf Procházka (ředitel obchodní školy)

Sociální komise: Alois Stráník, Jan Kristýn, František Čala, Antonie Gebauerová (ředitelka měšťanské školy), František Máca, Ludmila Mlčochová, Ludmila Pospíchalová, Dominik Dočkálek, Metoděj Zavřel (ředitel zemědělské nemocenské pojišťovny), Františka Hrabálková (manželka dělníka), Anna Zapletalová, František Navrátil

Zdravotní komise: Dr. Josef Kvapilík (lékař), Ludmila Cveková, Josef Šenkyřík, Dr. Jan Kovář, Dr. Jan Příbil, Josef Olšák, Dr. Josef Ševčík, František Štukavec, Dr. Vladimír Pavlák, Bedřich Zelinka (úředník nemocenské pokladny), Anna Zapletalová, Dr. Vladimír Dvorský

Tržní a hospodářská komise: Hermína Hradecká, Ignác Frank, Jan Paška (hřebenář), Josef Jurečka (obchodník), František Vrtílek (holič), Bohumil Novák, Ludmila Chmelařová, Tomáš Doležel, Dr. Jan Kozánek (statkář), Jan Vávra, Krista Pekárková, Alois Vala

Kulturní a školská komise: Vladimír Vorel (profesor), Dr. Jan Strakoš, Jan Ležatka (katcheta měšťanské školy), Karel Opravil, Jan Novák, Rudolf Ordelt (továrník), Evžen Třasoň (učitel), František Řepka, Josef Kouřil, František Polišenský, Jaromír Linhart, Karel Bureš

Právní komise: Jan Vrah, Jan Sum, Dr. Vladimír Barták, Dr. Václav Žůrek, Ludvík Svoboda (železniční úředník), Štěpán Králík (obchodník), Dr. Karel Mejstnar, František Kytlica, JUDr. Roman Hauk (advokát), Alois Polišenský (tovární dělník), Viktor Přikryl (soudní revident), Dr. František Brosch

Kinová komise: Josef Krejčíř, Josef Krčmař, Jan Němec, František Vrtílek (holič), František Máca, Jan Holub (obchodník), Josefa Šabatková, Karel Pospíchal, František Němec, Františka Hrabálková (manželka dělníka), Emanuel Třasoň (ředitel advokátní kanceláře), Karel Záchvěj

Technická komise: Ing. Ladislav Mesenský, Julián Roska, Josef Dvořák, Ing. Stanislav Musil (architekt), Josef Hejný, Vladimír Hůlka, Bohumil Mucha, Josef Onderka, Josef Žila, František Uxa, Ladislav Kracík, František Netopil

Dopravní komise: Rajmund Sklenařík, Jan Herman, Jan Mareček, Dr. Jaroslav Elgart (lékař), Rudolf Janák, Josef Fiala, Augustin Starý, Antonín Cápek, František Mikulášek, Božena Musilová (prodavačka), Martin Mikulíček, Ing. Jarolím Kvasnička

Hřbitovní komise: František Smolka, Jan Kalabis, Eduard Klement, Ludvík Svoboda (železniční úředník), Josef Jurečka (obchodník), Vladimír Hůlka, Růžena Onderková, Jan Přikryl, Josef Chvapil (vrchní zemský zahradník), Antonín Bajza (dělník), František Plachý, Jan Beck

Cihelní komise: Jindřich Fakjus, Josef Procházka, Penka Peregrin, Josef Jurečka (obchodník), František Vrtílek (holič), Jan Krajča, Emil Havlíček, Julius Skopal, Dr. Jan Kozánek (statkář), Josef Lutonský, Bohumil Stavinoha (učitel), Osvald Šich

Vodárenská komise: Štěpán Prášil, Josef Vacl (strojník), Ing. Josef Domanský, Josef Jedlička (starosta a správce učitelského ústavu), Josef Krejčíř, Antonín Sušil, František Jaroš (strojník), Ing. Jindřich Turek (profesor), Antonín Hrabal (rolník), František Vančura, Karel Gája, Alfréd Tichý

Personální komise: Msgr. Karel Fadrus, Jan Vraj (tajemník lidové strany), Josef Drápalík, Josef Zapletal (správce), Rudolf Janák, Jan Čermák (obchodník), Jan Sláma (vrchní ošetřovatel), Josef Zapletal (obuvník), Ing. Hynek Žilka, František Vančura, Alois Hrabánek, Viktor Halva.⁶¹

---

⁶¹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1149 Protokoly obecního zastupitelstva 1932

6.2. Vybrané body z jednání obecního zastupitelstva

11. května 1932

Na zasedání městského zastupitelstva proběhla volba finanční komise. Byl schválen návrh městské rady na jmenování Dr. Josefa Kosatíka sekundárním lékařem v nemocnici na místo Dr. Rudolfa Chytila. Dále proběhla doplňovací volba do knihovnické rady, jmenována byla po několikrát opakovaném hlasování Anna Zapletalová. Městské zastupitelstvo zamítlo žádost Hynka Rozehnalů o prominutí zbytku dávky z přírůstků hodnot.

27. července 1932

Na začátku zasedání vzpomněl starosta na zesnulého Tomáše Baťu. Dále přítomným sdělil, že byla započata oprava kanceláří v obecním domě, na tyto opravy bylo uvolněno 200 000,-. Městské zastupitelstvo schválilo účty architektu Stanislavu Musilovi, který vyhotovil projekt na přestavbu obecního domu. Architekt pod podmínkou, že účet bude zaplacen do konce srpna, sleví 5000,- a konečná cena projektu bude 9000,-. Dále proběhla například volba kuratoria do městského muzea a schválení žádosti o pronájem skladiště v městském pivovaru.

10. srpna 1932

Na tomto zasedání městského zastupitelstva proběhla z důvodu dlouhodobé nemoci Jana Kristýna, člena sociální komise za stranu lidovou, na jeho místo doplňovací volba. Nově zvolený byl Jan Vraj, tajemník lidové strany.

29. října 1932

Městské zastupitelstvo schválilo návrh městské rady a finanční komise na jmenování zástupců do kuratoria obchodní školy. Proběhla také doplňovací volba za členy personální komise Ing. Hynka Žilku a Karla Fadruse. Za stranu sociálně demokratickou byl zvolen Dr. Jan Bouček, za stranu lidovou Oldřich Grégr. Také proběhla doplňovací volba do sociální

komise za Ludmilu Pospíchalovou, členku strany sociálně demokratické, zvolena byla Ludmila Chmelařová. Proběhla volba za Josefa Olšáka, člena zdravotní komise za stranu živnostenskou, nově zvolen byl Otto Kubín. Dále proběhla volba za Dr. Václava Žúrka, člena právní komise za stranu národně demokratickou, nově zvolen byl Dr. Rostislav Vrzal.⁶²

4. ledna 1933

Začátek zasedání zahájil starosta zprávou o smrti Adély Vesnické, která odkázala městu 10 000,-, které mají být použity na pomoc chudým lidem. Dále proběhla doplňovací volba do finanční komise na místo Vladimíra Konečného ze strany národně demokratické, který se vzdal členství, aby se mohl příští rok ucházet o dodávku masa do nemocnice. Na jeho místo strana zvolila Rudolfa Janáka. Ze zdravotních důvodů vzdali se členství ve školské komisi členové strany lidové P. Jan Ležatka a Vladimír Vorel, na jejich místa byl zvolen P. Josef Kaláb a Emílie Domanská. Proběhla také doplňovací volba do zdravotní komise na místo Dr. Jana Přibila, člena strany národně demokratické, zvolen byl Dr. Augustin Mlčoch. Dr. Jan Kozánek odmítl členství v cihelné komisi z důvodu, že je spoluvlastníkem konkurenčního podniku Kampf a spol., na jeho místo zvolila strana sociálně demokratická Antonína Hrabala.

22. února 1933

Proběhla doplňovací volba do zdravotní komise na místo Dr. Josefa Ševčíka, člena sociálně demokratické strany, na jeho místo byl zvolen Ing. Jindřich Turek. Členství v kinové komisi se vzdal František Vrtílek člen národně demokratické strany, na jeho místo byl zvolen Václav Stáhal. Člen strany Národní liga Josef Jurečka se vzdal členství v hřbitovní a tržní komisi, na jeho místo byl d hřbitovní komise zvolen Josef Laštůvka, do komise tržní Antonín Lemberk. Také Evžen Třasoň, člen sociální demokracie, vzdal se členství v kulturní a školské komisi, na jeho místo byl zvolen Jaroslav Roučka.

---

⁶² SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1149 Protokoly obecního zastupitelstva 1932

29. března 1933

Na začátku zasedání starosta sdělil přítomným, že nezaměstnanost ve městě klesá a doufá, že s příchodem jara bude díky zahájení různých jarních prací stále klesat. Na tomto zasedání proběhla doplňovací volba do cihelné komise za zemřelého Penku Peregrina, člena strany lidové. Na jeho místo byl zvolen Jan Paška. Alois Vala, člen strany veřejných zájmů rezignoval na svou funkci v tržní komisi, na jeho místo byl zvolen Bedřich Zoufalý. Také Antonie Gebauerová se vzdala členství v sociální komisi, na její místo zvolila strana národně demokratická Ing. Ferdinanda Nováka.

28. června 1933

Městské zastupitelstvo schválilo vydat vyhlášku, aby majitelé psů své psy vodili na vodítku a nenechávali je volně pobíhat a ničit tak městské sady a ohrožovat ostatní občany města. Městské zastupitelstvo dále schválilo vydání vyhlášky, že psi musí být na vodítku. Proběhla doplňovací volba do školské a kulturní komise za zemřelého P. Josefa Kalába, člena lidové strany, na jeho místo byl zvolen Jan Heger.

15. listopadu 1933

Na tomto zasedání proběhla doplňovací volba do právní komise za Františka Kytlicu, který vystoupil ze strany sociálně demokratické, na jeho místo byl zvolen Dr. Josef Cášek. Člen živnostenské obchodnické strany Jan Krajča ze strany odstoupil, na jeho místo v městském zastupitelstvu nastoupil náhradník Emanuel Brokeš.⁶³

24. ledna 1934

Na začátku zasedání uctili všichni přítomní památku zesnulých horníků z důlního neštěstí v Oseku. Na podporu pozůstalým horníku se rozhodlo městské zastupitelstvo darovat obnos ve výši 1000,-. Za zemřelou Annu Zapletalovou, členku strany národně sociální,

---

⁶³ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1150 Protokoly obecního zastupitelstva 1933

proběhla doplňovací volba do komise zdravotní, zvolena byla porodní asistentka Marie Švagerová, a také do komise sociální, zvolena byla soukromnice Krista Pekárková. Z této strany také odešel Ladislav Kracík, na jeho místo byl do komise technické zvolen klempíř Karel Havelka.

28. března 1934

Městské zastupitelstvo projednávalo schválení vybírání obecních dávek za dobrovolné přijetí do svazku města, poplatků z urnového háje, z masa. Dále proběhla doplňovací volba do knihovny rady a do kuratoria městského muzea. Zastupitelstvo také jednalo o udělení koncese elektrotechnické, hostinské a koncesi k nepravidelné dopravě osob.

29. srpna 1934

Proběhla doplňovací volba do finanční komise za Ferdinanda Rupperta, člena lidové strany, který se vzhledem ke svému zdravotnímu stavu vzdal svého členství. Na jeho místo byl zvolen Josef Vacl. Dalším bodem programu byla resignace radního Cyrila Gardavského, člena strany národně demokratické, novým radním byl zvolen Josef Jurečka.

7. listopadu 1934

Městské zastupitelstvo schválilo prodloužení zákazu stavby na domy číslo 48, 49, 51 a 52. Tyto staré domy stojí na Wilsonově třídě, tato ulice je součástí okresní silnice a v budoucnu je zde plánováno vybudování dálnkové silnice. Městské zastupitelstvo dále na návrh městské rady zamítlo žádost o udělení koncese ke hlídání automobilů na Masarykově náměstí.

28. prosince 1934

Proběhla doplňovací volba do sociální a kinové komise za Františku Hrabálkovou, členku komunistické strany. Do sociální komise byl zvolen Karel Rajnoch, do kinové František Vančura. Do sociální komise byla také na místo Dominika Dočkálka, člena sociálně

demokratické strany, zvolena Josefa Šabatková. Radní za komunistickou stranu Františka Hrabálová vystoupila ze strany, nově zvolen byl Josef Kříž.⁶⁴

22. ledna 1936

Městské zastupitelstvo schválilo rozhodnutí městské rady o vyhostění Vincence Ševčíka a jeho manželky, kteří se opakovaně dopouští ve městě krádeží, na dobu deseti let. Zastupitelstvo dále jednalo o schválení vybírání vodních poplatků na rok 1936, schválení hřbitovního řádu nebo o prodeji obecního pozemku Anežce Horáčkové. Dále bylo na programu zasedání ustanovení sekundárního a externího lékaře v nemocnici.

11. března 1936

Na začátku toho zasedání uctili přítomní památku zesnulého svého času člena zastupitelstva a druhého náměstka Jana Jelínka. Starosta města dále navrhnul jmenování arcibiskupa olomouckého Dr. Leopolda Prečana, který oslavil 8. března 70. narozeniny, čestným občanem města Kroměříže. Městské zastupitelstvo dále schválilo vyhostění z Kroměříže manželů Lozartových a Alžběty Molákové.

9. září 1936

Starosta na začátku zasedání sdělil přítomným, že byla odeslána žádost ministerstvu národní obrany, aby na stavbu kasáren nebyla vypsána veřejná soutěž ale užší soutěž, aby stavbu mohli provést místní živnostníci. Dále město žádalo, aby byl Kroměříži dán letecký pluk. Městské zastupitelstvo schválilo návrh na vyhostění na dobu deseti let Daniela Václava a Antonína Rýpara, kteří jsou oba pro krádeže a násilí nebezpeční pro obyvatele města. Dále městské zastupitelstvo zamítlo stížnost Karla Rajnocha proti policejnímu opatření.

4. listopadu 1936

Na začátku zasedání všichni přítomní uctili památku nedávno zemřelého Dr. Metoděje Bartáka a vzdali mu hold za dlouhá léta, které ve službách města strávil. Na tomto zasedání

---

⁶⁴ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1150a Protokoly obecního zastupitelstva 1934

dále proběhlo schválení obecních účtů za rok 1935. Na programu byly dále domovské záležitosti a schválení pěti návrhu na vyhostění z města Kroměříže.

28. listopadu 1936

Na tomto zasedání byl projednáván obecní rozpočet na rok 1937. Dále proběhla doplňovací volba do finanční komise za zemřelého Floriána Černého, člena lidové strany. Na jeho místo byl zvolen Josef Babák.⁶⁵

20. ledna 1937

Na začátku zasedání sdělil starosta všem přítomným, že stavba nových kasáren bude započata v dubnu nebo na začátku května tohoto roku. Bylo také přislíbeno, že na práce zednické bude vypsána užší soutěž. Také se jednalo o úpravě starých kasáren, které musejí být opraveny kvůli přesunutí vyššího vojenského velitelství. Zemské vojenské velitelství požádalo město, aby svým nákladem provedlo veškeré nutné opravy a zajistilo vhodné rodinné byty pro vojenské gážisty. Městské zastupitelstvo tyto podmínky přijalo. Dále starosta sdělil, že městská spořitelna věnovala 25 000,- na pomoc nezaměstnaným.

30. dubna 1937

Městské zastupitelstvo schválilo prodej obecního pozemku manželům Slavíkovým ve výměře 537 m², pod podmínkou, že z tohoto pozemku ponechají k veřejnému užívání 56 m². Cena byla stanovena na 10,- za m². Zastupitelstvo dále schválilo odprodej domu č. 52 na Husově náměstí. Na programu tohoto zasedání bylo také schválení účtů místní školní rady za rok 1936 a schválení několika příspěvků na léčení.

16. června 1937

Proběhla doplňovací volba do tržní komise za P. Bohumila Nováka, člena živnostensko-obchodní strany středostavovské, který se vzdal členství v této komise. Na jeho

---

⁶⁵ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1151 Protokoly obecního zastupitelstva 1936

místo byl zvolen Jan Cholka (obchodník). Městské zastupitelstvo dále schválilo návrh, aby byl Stanislav Holomek navždy vyhoštěn z Kroměříže. Na programu byly dále domovské záležitosti a několik žádostí o příspěvek na léčení.

14. září 1937

Zasedání bylo věnováno uctění památky T. G. Masaryka, který tento den v ranních hodinách zemřel. Městské zastupitelstvo odeslalo telegram nejen rodině ale i vládě, v obou projevuji upřímnou soustrast jménem celého města Kroměříže.

21. prosince 1937

Na tomto zasedání městské zastupitelstvo projednávalo rozpočet na rok 1938. Dále zastupitelstvo zamítlo žádost Vojty Masného na udělení koncese hostinské. Dalším bodem programu byl pilný návrh na braní cihel z městské cihelny na stavbu kasáren. Od stavebního ředitelství v Brně přišel městské radě příslib, že cihly z městské cihelny nejsou podle provedených zkoušek ke stavbě vhodné. Městské zastupitelstvo se zavázalo tento problém vyřešit tak, aby cihly mohly být použity.⁶⁶

7. Samospráva města Kroměříže v roce 1938

Z roku 1938 se dochoval žádný záznam týkající se voleb do městského zastupitelstva a ani žádný záznam ze zasedání.

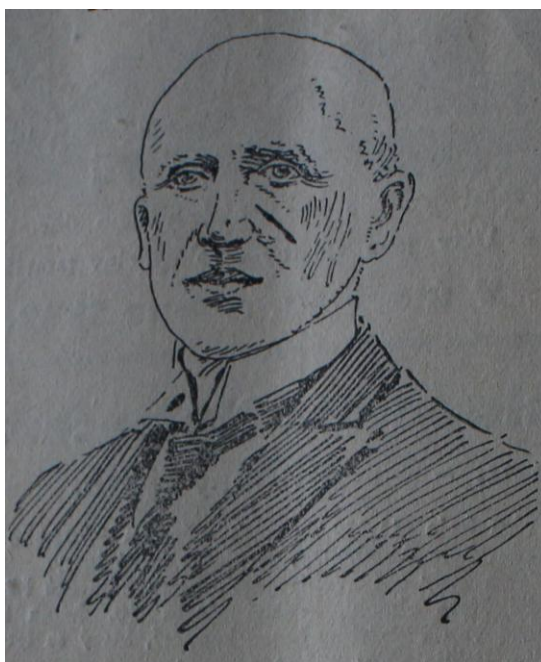
---

⁶⁶ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1152 Protokoly obecního zastupitelstva 1937

8. Josef Jedlička

Josef Jedlička se narodil 17. prosince 1863 v Předměstí v Čechách. Studoval na učitelském ústavě v Brně, poté pokračoval studiem filosofie jako mimořádný posluchač na univerzitě v Praze. Po ukončení studií působil jako učitel v Polehradcích, Rajhradě, Kunštátě a Letovicích. V roce 1892 se stal cvičným učitelem v Kroměříži, 1901 pak profesorem přírodních věd učitelského ústavu. Roku 1923 byl pak jmenován ředitelem. V letech 1900-1920 působil jako okresní školní inspektor v okresech Uherské Hradiště a Kroměříž-venkov. Starostou města byl Josef Jedlička poprvé zvolen v roce 1919 a v této funkci působil nepřetržitě až do roku 1941. Josef Jedlička zemřel v Kroměříži roku 1944.⁶⁷

---

⁶⁷ Kleiber, Richard. Starosta. *Haná*. 1932, roč. 23, č. 56, s. 3.

9. Obrazová příloha

Obrázek 1 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.⁶⁸

**Pracujícímu lidu
v Republice československé!
Dělníci a dělnice!**

Dne 16. října 1927 půjdete k obecním volbám, abyste rozhodli, kdo v příštích čtyřech letech bude spravovat a řídit obce a města. Hlasovacím listkem, daným Vám všeobecným právem volebním, které vybojovala sociálně demokratická strana, určíte nejenom správu měst a obcí, nýbrž i směrnice příštího politického, hospodářského a kulturního života v tomto státě. Veliká odpovědnost spočívá proto na Vás, dělníci a zaměstnanci všech odborů. Vaše hlasy jako nejčetnější třídy obyvatelstva, budou rozhodujícími!

Dělníci a dělnice! Naše obce a města chtějí ovládnouti příslušníci majetných kruhů a politické strany měšťácké. Chtějí prováděti třídní a sobeckou politiku, chtějí se obohacovati a bez ohledu na Vaše životní zájmy uplatňovati svoji hospodářskou nadvládu. Obce, které měly býti pevným základem demokratického a sociálně spravedlivého státu, mají se státi pašalíkem vrstev majetných a eldorádem jednotlivců, sledujících osobní a sobecké choutky.

Jedině proto usilují o zhoršení volebního práva do obcí zavedením plurálního volebního práva, aby vrstvy majetné, byť početně slabé, majorisovaly většinu chudého a pracujícího obyvatelstva. V našich obcích nemá rozhodovati rozum, rozehled, svědomitá a poctivá práce, nýbrž majetek a bohatství. Třídní a pracujícímu lidu nepřátelský režim ve státě má býti zaveden i v obcích a městech.

Po dobu delší jednoho roku dokazují Vám měšťácké politické strany svoje nepřátelství a svou třídní nenávisť. Jejich politika ve státě, který ovládly za pomoci měšťáckých německých stran, jest

protíludová, protisociální a krajně zpátečnická.

Roku 1925 slibovali Vám levnější chléb, avšak zavedením cel jeho cenu zvýšili! Pryč se zdravotní životních potřeb!

Volte sociálně demokraticky!

Dne 4. prosince 1927 v Kroměříži odevzďte kandidátní listinu číslo **6**

⁶⁸ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

Obrázek 2 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.⁶⁹

⁶⁹ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

Obrázek 3 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.⁷⁰

Voličové!

V neděli dne 4. prosince budete volit do obecního zastupitelstva. V našem městě je z 9000 voličů přes 5000 voličů žen.

Ženy voličky!

Vy máte osudy obecní samosprávy v rukou. Žijete v bídě! Zdražili Vám chléb, cukr, maso a omastek! Snížili mzdy živitelů rodin! Vyhazují Vás z bytů! Zvyšují Vám nájemné!

Jediná sociálně-demokratická strana dělnická uchrání Vás před úplným zbídačením.

Volte proto č. 6 sociálních demokratů!

Mužové voliči!

Prodlužují Vám osmihodinnou dobu pracovní! Snižují Vám podporu v nemoci! Snižují Vám mzdy! Bohatým farářům přidali! Válečné poškozence zbavují podpor! Invalidům snižují hubené renty!

Silná sociálně-demokratická strana dělnická je jedinou ochránkyní pracujícího člověka.

Volte proto kandidátku č. 6

V hodině dvanácté varujeme Vás! Nevolte stran, které nevěří v demokracii, nevěří v rozvahu a životní Vaše zkušenosti! Nevolte stran, které samosprávu lidu v obcích a zemských zastupitelstvech nahražují jmenovanými byrokraty! Nevolte stran, které z došavědních občanských příjmů jenom v Kroměříži darovaly bohatým přes milion korun, znemožňují tím obci starat se o nejchudší!

Sociální demokracie bojuje za práva všech pracujících vrstev, ať pracují tělesně nebo duševně. Co dobrého dělnictvo v republice získalo, má zásluhou práce čs. sociální demokracie. Kdo je pro sociální a kulturní pokrok, kdo chce zarazit troufalý postup reakce, kdo souhlasí, že ve státě i v obcích mají vládnout zástupci pracujících vrstev, ten bude volit

kandidátku sociálně-demokratickou číslo 6 se jmény:

1. Jelinek Jan, kontrolor okr. nem. poj., Kollár. 41.	12. Förchtgottová Vojtěška, soukrom., Havlíčk. 142.
2. Havlíček Emil, obuvník, Riegrovo 164.	13. Krejčí Josef, vlakvedoucí v. v., Stoličkova 37.
3. Waissner František, odb. učitel, Kotojedská 190.	14. Spáčil Jan, vedoucí, Bilanská 186.
4. Sláma Jan, ošetřovatel, Kotojedská 192.	15. Pišťáček Josef, sluha, Na Nábřeží 415.
5. Šabatková Josefa, v domácnosti, Nerudova 189.	16. Daněk Melichar, stolář, Na Nábřeží 421.
6. Jaroš František, strojník, Na Nábřeží 420.	17. Kalouda František, dozorce, Albertova 186.
7. Zeman Hugo, krejčí, Nerudova 115.	18. Klusal Jan, školník, Wilsonova 1.
8. Třasoň Evžen, učitel, Velehradská 154.	19. Zapletal Alois, obchodník, Staňkova 83.
9. Doležalová Františka, ošetřov., Léčebný úst. 111.	20. Čada František, strojník, všeob. nemocnice 176.
10. Janků Isidor, zem. zřízenec, Riegrovo 163.	21. Dočkálek Dominik, dělník, Na Nábřeží 418.
11. Horák Josef, maj. plakát. ústavu, Milíčovo 36.	

Vítězství šestky bude vítězstvím drobných pracujících lidí!

Tisk J. Slovák, Kroměříž

⁷⁰ SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

10. Závěr

Ve své práci Samospráva města Kroměříže 1918-1938 jsem se snažila podat ucelený přehled o složení a vývoji obecní samosprávy města Kroměříž. Tento cíl se mi podařilo splnit hlavně díky doloženým materiálům ve Státním okresním archivu Kroměříž, kde jsem našla většinu materiálů použitých v této práci. Pouze pro rok 1935 a volební rok 1938 se nedochovaly žádné materiály, ve formě kandidátních a výsledkových listin nebo protokolů obecního zastupitelstva.

Počet členů obecního zastupitelstva závisel na počtu obyvatel. Město Kroměříž mělo v letech 1918-1938 méně než 20 000 obyvatel, počet členů obecního zastupitelstva byl tedy 36. Obecní rada tvořila jednu třetinu členů obecního zastupitelstva, v tomto případě byl počet členů obecní rady 12. Nejdéle působícím zastupitelem a členem obecní rady byl starosta Josef Jedlička. I přes to, že materiály pro rok 1938 se nedochovaly, víme, že Josef Jedlička působil jako starosta města až do roku 1941. Z dochovaných materiálů jsem také zjistila, že v letech 1919-1932 byl do obecního zastupitelstva a rady čtyřikrát zvolen Cyril Gardavský a Jan Kutňák. Třikrát po sobě byli zvoleni Dr. Metoděj Barták, Jan Melichar, Antonín Svoboda a František Waisser.

Na tomto místě bych tedy ráda shrnula výsledky ve volbách po celé prvorepublikové období. V roce 1919 v Kroměříži vyhrála volby Československá sociálně demokratická strana dělnická, stejně tak se stala jasným vítězem i na celém území republiky. Roku 1923 zvítězila Československá strana lidová a své výrazné vítězství obhájila i v roce 1927. V následujících volbách v roce 1932 zvítězila stejně jako v roce 1919 sociálně demokratická strana, která získala svých hlasů takřka ztrojnásobila. Záznam z roku 1938 se nám bohužel nedochoval. Také jsem nastínila, o čem na svých zasedáních městské zastupitelstvo jednalo. Šlo o běžné provozní záležitosti chodu města, městských podniků, a také o rozvoj města a zlepšování jeho vybavenosti. Za první republiky byl v Kroměříži čilý stavební ruch, město nejen ze své vlastní vůle, ale i donuceno okolnostmi bytové nouze, stavělo nájemní domy, školní budovy, budovalo kanalizaci a vodovod.

Práce mi pomohla udělat si přehled o funkci zastupitelstva a o celkové problematice voleb v době první republiky, a také pro mě byla velkým osobním přínosem z pohledu informovanosti o historii rodného města.

11. Seznam literatury, pramenů, zdrojů, zkratk a příloh

11.1. Seznam pramenů

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1919, karton č. 644.

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1923, karton č. 645.

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1927, karton č. 646

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 2625 Volby do obecního zastupitelstva 1932, karton č. 647

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1136 Protokoly obecního zastupitelstva 1919

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1137 Protokoly obecního zastupitelstva 1920

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1138 Protokoly obecního zastupitelstva 1921

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1139 Protokoly obecního zastupitelstva 1922

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1140 Protokoly obecního zastupitelstva 1923

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1141 Protokoly obecního zastupitelstva 1924

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1142 Protokoly obecního zastupitelstva 1925

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1143 Protokoly obecního zastupitelstva 1926

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1144 Protokoly obecního zastupitelstva 1927

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1145 Protokoly obecního zastupitelstva 1928

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1146 Protokoly obecního zastupitelstva 1929

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1147 Protokoly obecního zastupitelstva 1930

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1148 Protokoly obecního zastupitelstva 1931

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1149 Protokoly obecního zastupitelstva 1932

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1150 Protokoly obecního zastupitelstva 1933

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1150a Protokoly obecního zastupitelstva 1934

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1151 Protokoly obecního zastupitelstva 1936

SOkA Kroměříž, Archiv města Kroměříže, i. č. 1152 Protokoly obecního zastupitelstva 1937

Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I. Ed. G. Friedrich. Praegae 1904–1907, s. 196, č. 218.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae IV. Ed. A. Boczek. Olomucii 1845, s. 367–369, č. 291

11.2. Seznam literatury

Fišer, Zdeněk – Kroupa, Jiří: *Kroměříž Průvodce městem*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska a vlastivědná společnost, 1991. 113 s.

Hácha, Emil a kol.: *Slovník veřejného práva československého*. Sv. IV. S-T. Brno 1938. s. 995.

Hledíková, Zdeňka, Jan Janák a Jan Dobeš: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 570 s. ISBN 978-80-7106-906-5.

Joachim, Václav: *Řád volení v obcích s prováděcím nařízením a Novela k obecním zřízením*. Praha: Bursík & Kohout: Fr. Řivnáč, 1919, 199 s.

Kleiber, Richard. Starosta. *Haná*. 1932, roč. 23, č. 56

Perůtka, Marek a Ondřej Jakubec: *Kroměříž: historické město*. Kroměříž: Město Kroměříž, 2012, 343 s. ISBN 978-80-260-0215-4.

Peřinka, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. Díl I., Obsahující dobu po rok 1620 / dle původních pramenů vypravuje František Václav Peřinka*. Kroměříž: Obecní rada, 1913, 544 s.

Peřinka, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. Díl druhý, Část I. a II., (Dějiny let 1619-1695 / dle původních pramenů vypravuje František Václav Peřinka*. Kroměříž: Nákladem kroměřížského národního výboru a osvětového sboru, 1947, 1072 s.

Urban, Otto: *Kroměřížský sněm: 1848-1849*. Vyd. 2. rozš. Praha: Argo, 1998, 109 s. ISBN 80-720-3190-2.

Vlček, Eduard, Pavel Mates a Karel Schelle: *Československé dějiny státu a práva (1918-1960)*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1988, 304 s.

11.3. Seznam zdrojů

O městě - Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky* [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: <http://www.mesto-kromeriz.cz/fakta-o-meste/o-meste/>

Demografie - Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky* [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2016-09-22]. Dostupné z: <http://www.mesto-kromeriz.cz/fakta-o-meste/demografie-mapy-a-statistiky/demografie/>

Zajímavosti o kraji | ČSÚ ve Zlíně. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/krajina_zl#.VyJNbp5_IPc.link

Vše o území. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__588296#w=

11.4. Seznam zkratk

č. - číslo

č. p. - číslo popisné

ed. – edice, editor

i. č. - inventární číslo

s. - strana

Sb. - sbírka zákonů

sv. - svazek

SOKA - Státní okresní archiv

11.5. Seznam příloh

Obrázek 1 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.

Obrázek 2 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.

Obrázek 3 – Volební plakát Československé sociálně demokratické strany dělnické.